

Nr 93

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1964/65 till skolväsendet jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

DRIFTBUDGETEN

Ättonde huvudtiteln

Skolväsendet

Centrala och regionala myndigheter m. m.

1:o) **Läroboksnämnden.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr 1 (bilaga 10, punkt 98, s. 192 och 193 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 3 januari 1964) föreslagit riksdagen att till Läroboksnämnden för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 230 000 kr., innebärande en anslagshöjning med 48 000 kr.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt.

I propositionen 1962: 54 angående reformering av den obligatoriska skolan m. m. framhöll vederbörande departementschef bl. a. (s. 411) att mot bakgrunden av vissa i propositionen närmare angivna omständigheter en förutsättningslös omprövning av läroboksnämndens verksamhet och uppgifter på längre sikt tedde sig nödvändig. Det syntes emellertid inte lämpligt, framhöll departementschefen, att till närmare övervägande uppta frågan om en mer genomgripande översyn, förrän ytterligare erfarenhet vunnits av utvecklingen på de områden som berörde eller gränsade till statens läroboksnämnds verksamhet.

Vad departementschefen anfört lämnades utan erinran av riksdagen.

I enlighet med vad som förutskickades i nämnda proposition har numera av särskilt tillkallade sakkunniga verkställts en översyn av gällande föreskrifter för statens läroboksnämnd. De sakkunnigas förslag, avgivet i promemorieform den 6 december 1963, har utformats mot bakgrunden av direktiv, angivna i en promemoria från ecklesiastikdepartementet av den 5 juni 1962. Enligt målsättningen i sistnämnda promemoria skulle läroboksnämnden och dess granskningsverksamhet bibehållas. Samtidigt som alltså den yttre ramen avsågs förbli i

stort sett oförändrad skulle målet för den aktuella översynen inte bara vara att från rent formella synpunkter anpassa utformningen av gällande bestämmelser till de nya organisatoriska dragen i skolsituationen. Läroboksnämnden borde också ges bästa möjliga förutsättningar att inom sitt område positivt och aktivt verka för den förnyelse av skolans inre arbete, som utgjorde en av grundskole-reformens ledande tankar.

De sakkunnigas förslag har i däröver avgivna remissvar, enligt vad utskottet erfarit, icke lämnats utan delvis ganska stark kritik, bottnande bl. a. i att förslaget i dagens läge icke vore tillräckligt långtgående. Statens läroboksnämnd har sålunda ansett sig böra betrakta förslaget som ett provisorium i avvaktan på den förutsättningslösa utredning rörande granskningen av pedagogiska hjälpmedel, som enligt nämndens mening inte kunde utan allvarliga olägenheter uppskjutas med tanke på de skärpta krav som ett genomförande av gymnasie- och fackskoleutredningarnas förslag komme att ställa på hjälpmedelsgranskningen.

Utskottet, som givetvis icke avser att genom egen meningsyttring föregripa ett ställningstagande till den nu genomförda, mera begränsade översynen av vissa föreskrifter för statens läroboksnämnd, har emellertid icke velat underlåta att redovisa nämndens eget starka betonde av att tiden nu vore inne att företa den förutsättningslösa utredning av nämndens verksamhet och uppgifter, som omnämndes i propositionen 1962: 54. Utskottet anser i likhet med nämnden själv att de genomgripande ytterligare förändringar som kan väntas i vårt skolväsende under de närmaste åren kommer att accentuera de krav på en förstärkt och ytterligare effektiviserad läroboksgranskning, som redan grundskolans genomförande otvivelaktigt uppställer. Utskottet vill också erinra om den kritik som i flera sammanhang riktats mot läroboksnämndens nuvarande granskning, något som i icke ringa mån synes sammanhånga med omfattningen av de granskningsresurser i olika hänseenden som nämnden förfogar över för att möta den allt stridare strömmen av läroböcker och andra hjälpmedel i undervisningen än dessa. Det synes utskottet mot bakgrunden av angivna förhållanden ytterst angeläget att den tidigare aviserade förutsättningslösa utredningen skyndsamt företages, så att en väl utbyggd granskningsorganisation står redo att träda i verksamhet i så nära anslutning som möjligt till genomförandet av det nya gymnasiet och utbyggnaden av fackskoleorganisationen.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,
att riksdagen må

I. till *Läroboksnämnden* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 230 000 kr.;

II. i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att Kungl. Maj:t måtte bemyndiga chefen för ecklesiastikdepartementet att tillkalla särskilda sakkunniga för att verkställa en förutsättningslös, skyndsamt omprövning av läroboksnämndens verksamhet och uppgifter.

2:o) **Bidrag till skolbibliotek.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 99, s. 193 och 194), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till skolbibliotek* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kr.

3:o) **Bidrag till Sveriges elevers centralorganisation.** Kungl. Maj:t har (punkt 100, s. 194) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett anslag av 20 000 kr., innebärande en anslagshöjning med 10 000 kr.

I detta sammanhang har riksdagen till behandling förehått

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Källqvist* och *Hilding* (I: 7) och den andra inom andra kammaren av herr *Larsson* i Umeå (II: 12), i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte besluta att icke anvisa 20 000 kr. under anslaget *Bidrag till Sveriges elevers centralorganisation*;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Bengt Gustavsson m. fl.* (I: 270) och den andra inom andra kammaren av fru *Gärde Widemar m. fl.* (II: 317), i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte besluta att icke anvisa 20 000 kr. under anslaget *Bidrag till Sveriges elevers centralorganisation*;

dels ock en inom andra kammaren av herr *Dickson* väckt motion (II: 572), vari hemställts att riksdagen vid prövning av ifrågasatt medelstillelning till SECO tar lämplig hänsyn till att denna organisation numera ej omfattar landet i dess helhet.

Beträffande motiveringarna till de motionsvis framförda yrkandena hänvisar utskottet till motionerna I: 7, II: 317 och II: 572.

Utskottet. Under hänvisning till vad utskottet anfört och förordat i sitt utlåtande nr 62 (punkten 9) avstyrker utskottet bifall till de i motionerna I: 7 och II: 12 samt I: 270 och II: 317 framställda förslagen om att förevarande anslag icke vidare skall uppföras på riksstaten med hänsyn till den medelsanvisning till SECO som i samma motioner påyrkats under anslaget *Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet*.

Utskottet anser inte att det förhållandet att SECO för närvarande genomgår en intern förtroendekris, som medfört att en del av de till centralorganisationen anslutna elevråden lämnat denna, bör tagas till intäkt för en reduktion i den av Kungl. Maj:t för nästa budgetår föreslagna medelsanvisningen under detta anslag. Det är utskottets förhoppning att uppkomna meningsmotsättningar skall kunna utjämnas. Utskottet förordar alltså bifall till Kungl. Maj:ts förslag och avstyrker att motionen II: 572 bifalles av riksdagen.

Under återopande av vad som sålunda anförts hemställer utskottet,

I. att motionen II: 572 icke må bifallas av riksdagen;

II. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 7 och II: 12 samt I: 270 och II: 317, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till Sveriges elevers centralorganisation* för budgetåret 1964/65 anvisa ett anslag av 20 000 kr.

Pedagogiskt utvecklingsarbete

4:o) **Statens försöksskola i Linköping: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 101, s. 195 och 196), vilket innebär en anslagsökning med 77 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för statens försöksskola i Linköping, som för-
anledes av vad departementschefen förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens försöksskola i Linköping, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	809 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	5 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	398 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	399 000

Summa kr. 1 611 000

c) till *Statens försöksskola i Linköping: Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 1 611 000 kr.

5:o) **Statens försöksskola i Linköping: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 102, s. 197), vilket innebär en anslagshöjning med 8 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens försöksskola i Linköping: Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 96 000 kr.

6:o) **Pedagogiskt utvecklingsarbete.** Kungl. Maj:t har (punkt 103, s. 197—205) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 2 110 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehåft dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Adolfsson* (I: 471) och den andra inom andra kammaren av herr *Holmberg m. fl.* (II: 606), i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte till pedagogiskt utvecklingsarbete inom det allmänna skolväsendet och för yrkespedagogisk reformverksamhet under den nya rubriken Pedagogiskt utvecklingsarbete i överensstämmelse med de centrala skolmyndigheternas förslag anvisa 3 481 000 kr.;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lundström m. fl.* (I: 493) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 604), i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte medge att anslaget till yrkespedagogisk forskning uppräknas med 250 000 kr. utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit och därför till Pedagogiskt utvecklingsarbete för budgetåret 1964/65 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 2 360 000 kr.;

dels ock en inom andra kammaren av herr *Wennerfors* väckt motion (II: 610), i vilken hemställts att riksdagen måtte besluta att till Pedagogiskt utvecklingsarbete inom det allmänna skolväsendet för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 2 500 000 kr.

Beträffande motiveringarna för de motionsvis framställda yrkandena hänvisar utskottet till motionerna II: 606, II: 604 och II: 610.

Departementschefen förordar med hänsyn till den förestående omorganisationen av skolväsendets centrala ledning att de båda nuvarande reservationsanslagen Pedagogiskt utvecklingsarbete inom det allmänna skolväsendet och Yrkespedagogisk reformverksamhet i riksstaten ersättes med ett nytt reservationsanslag med rubriken Pedagogiskt utvecklingsarbete. Då den nya skolöverstyrelsen i ökad omfattning avses skola inriktas på utvecklingsfrämjande uppgifter, anser departementschefen att förevarande anslag kan avlastas en sammanlagd kostnad av 250 000 kr. genom att kostnaderna för visst utvecklingsarbete överföres till anslagen för skolväsendets centrala ledning.

Vid bifall till de båda överstyrelsernas äskanden skulle de samlade resurserna för utvecklingsarbetet uppgå till 3 481 000 kr., vilket belopp överstiger innevarande års båda anslag med omkring 60 %. Departementschefen framhåller att det från statsmakternas sida gäller att göra en avvägning i förhållande till andra angelägna spörsmål inom skolområdet och att därför en viss begränsning av överstyrelsernas förslag är nödvändig av rent ekonomiska hänsyn. Då vidare en reservation av ca 300 000 kr. uppkommit och då omorganisationen av skolväsendets centrala ledning under nästa budgetår torde medföra vissa hinder för en så betydande expansion av det pedagogiska utvecklingsarbetet som skolöverstyrelsen förutsatt, förordar departementschefen att nästa budgetårs anslag till pedagogiskt utvecklingsarbete uppföres med 2 110 000 kr. Förutom de 250 000 kr. som kan anses bli överförda till anslagen för skolväsendets centrala ledning tillstyrker departementschefen av skolöverstyrelsen förordade överföringar av vissa kostnader — sammanlagt ca 160 000 kr. — till avlöningsanslagen för de

allmänna gymnasierna och lärarhögskolan i Stockholm utan motsvarande minskning av förevarande anslag. Om hänsyn togs till att de angivna överföringarna medför att motsvarande ekonomiska utrymme för nya ändamål uppkommer under anslaget till pedagogiskt utvecklingsarbete, innebär det av departementschefen framförda förslaget att resurserna för de avsedda ändamålen ökar med ca 350 000 kr. Då härtill kommer den förut nämnda reservationen av 300 000 kr. anser departementschefen att vad han förordat bör innebära goda möjligheter att fullfölja och vidga programmet för utvecklingsarbetet.

Utskottet vill liksom föregående år framhålla, att det måste anses vara av stor vikt att ett pedagogiskt och psykologiskt utvecklingsarbete oavbrutet får pågå. Utskottet anser sig dock, med hänsyn till av departementschefen angivna skäl, icke böra tillstyrka en ökning av anslaget utöver den av departementschefen förordade. Utskottet avstyrker sålunda de i motionerna I: 471 och II: 606, I: 493 och II: 604 samt II: 610 gjorda framställningarna om en ytterligare medelsanvisning under förevarande anslag.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag även-
som med avslag å motionerna I: 471 och II: 606, I: 493 och
II: 604 samt II: 610, förstnämnda fyra motioner såvitt nu är i
fråga, till *Pedagogiskt utvecklingsarbete* för budgetåret 1964/65
anvisa ett reservationsanslag av 2 110 000 kr.

7:o) **Pedagogiska hjälpmedelscentraler.** Kungl. Maj:t har (punkt 104, s. 206—209) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 1 044 000 kr.

I detta sammanhang har riksdagen till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Nyman* och *Erik Filip Petersson* (I: 9) och den andra inom andra kammaren av herr *Berglund m. fl.* (II: 7), i vilka hemställts att riksdagen måtte 1. besluta att utrustningsbidraget för de nya länscentraler för pedagogiska hjälpmedel, som skall inrättas fr. o. m. den 1 juli 1964, fastställas till 45 000 kr. per central i stället för 5 000 kr. per central, som Kungl. Maj:t föreslår, 2. besluta att fria bildningsorganisationer ges tillträde till länscentralerna och får utnyttja deras tekniska resurser och expertis, samt 3. till Pedagogiska hjälpmedelscentraler för budgetåret 1964/65 anvisa ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 480 000 kr. förhöjt förslagsanslag om inalles 1 524 000 kr.

Beträffande motiveringen för de motionsvis framförda yrkandena hänvisar utskottet till motionen II: 7.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 531 000 kr. Av den av *departementschefen* sålunda förordade medelsökningen är 11 000 kr. avsedda för rikscentralen för pedagogiska hjälpmedel.

Enligt uttalande av särskilda utskottet vid 1962 års riksdag (SäU 1, s. 177; Rskr 328) borde samtliga länscentraler för pedagogiska hjälpmedel om möjligt

vara upprättade före utgången av budgetåret 1964/65. Departementschefen beräknar nu medel för att de återstående 12 av de planerade 23 centralerna skall kunna upprättas under nästa budgetår. För de redan upprättade centralerna beräknas viss kostnadsökning för föreståndarnas ersättningar, vilka närmare reglerats under våren 1963 efter överläggningar med vederbörande personalorganisationer, och 8 000 kr. för kompletterande utrustning vid nämnda centraler. Kostnaderna avseende utställningsverksamhet, skrivhjälp, expenser m. m. angavs i propositionen om grundskolan (prop. 1962: 54, s. 388) till 12 000 och 5 500 kr. för centraler i respektive grupp I (de tre större länscentralerna) och grupp II (övriga centraler). På grund av att medelsbehovet är väsentligt större förordar departementschefen en medelsökning för att bestrida nämnda kostnader med i genomsnitt 4 000 kr. för varje länscentral.

Utskottet. I motionerna I: 9 och II: 7 föreslås en höjning av bidraget till utrustning. Detta fastställdes i samband med riksdagens i det föregående omnämnda principbeslut till 10 000 och 5 000 kr. för centralerna i respektive grupp I och grupp II. I motionerna föreslås att utrustningsbidraget höjes med ytterligare 40 000 kr. för de nya centralerna, vilket skulle innebära en sammanlagd ytterligare anslagshöjning med $(12 \times 40\,000 =)$ 480 000 kr. Utskottet anser att den av departementschefen förordade ökningen av förevarande anslag är av så betydande omfattning att någon höjning därutöver inte synes böra vidtagas. Utskottet avstyrker därför bifall till ifrågakvarande motioner i nu berört hänseende.

I samma motioner hemställs att fria bildningsorganisationer ges tillträde till länscentralerna och får utnyttja deras tekniska resurser och expertis. Utskottet finner att det i och för sig skulle vara värdefullt om de fria bildningsorganisationerna kunde utnyttja länscentralerna. Under uppbyggnadstiden bör dock enligt utskottets mening arbetet vid centralerna koncentreras på det reguljära skolväsendet. Det föreslagna utnyttjandet av tekniska resurser och expertis torde vidare, innan det skulle kunna komma till stånd, böra föregås av en utredning för att närmare fastställa härav betingade merkostnader och sättet att bestrida dessa. Utskottet finner sig sålunda icke heller i denna del böra tillstyrka motionerna I: 9 och II: 7.

Under återropande av vad sålunda anförts hemställer utskottet, som tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förslag,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 9 och II: 7, till *Pedagogiska hjälpmedelscentraler* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 1 044 000 kr.

8:o) **Information om skolreformen.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 105, s. 209), vilket innebär en anslagsminskning med 20 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Information om skolreformen* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 180 000 kr.

Det obligatoriska skolväsendet m. m.

9:o) **Grundskolor m. m.: Bidrag till driften av grundskolor m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 106, s. 210—217) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 1 180 000 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fru *Hamrin-Thorell* och herr *Eric Gustaf Peterson* (I: 66) och den andra inom andra kammaren av fru *Nettelbrandt* och herr *Keijer* (II: 86), i vilka hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära förslag till riksdagen om en reform — eventuellt genomförd etappvis — innebärande att delningstalet i avseende på slöjdgrupper sänkes till 17;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Nyman* och herr *Eric Gustaf Peterson* (I: 67) och den andra inom andra kammaren av herr *Wiklund m. fl.* (II: 87), i vilka hemställts att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning av frågan om ersättning för uppkommande kostnader vid anlitan av andra personer än lärare att leda morgonsamling i skolorna;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Erik Olsson m. fl.* (I: 105) och den andra inom andra kammaren av herr *Larsson* i Norderön *m. fl.* (II: 137), i vilka hemställts att riksdagen vid sin behandling av Bidrag till driften av grundskolor m. m. under åttonde huvudtiteln måtte medge att statsbidrag må utgå till yrkeslärare vid övningsundervisning inom 9y skog, även då elevantalet understiger 12 i enlighet med vad i motionen anförts, samt i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utfärdande av härför erforderliga tillämpningsföreskrifter m. m.;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Larfors* och *Bengt Gustavsson* (I: 324) och den andra inom andra kammaren av herr *Lundkvist m. fl.* (II: 326), i vilka hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att vid tillämpningen av det i 1 kap. 4 § skolstadgan fastställda poängsystemet för bedömning av skolväsendets omfattning i viss kommun hänsyn även tages till den kommunala musikundervisningen;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lundström m. fl.* (I: 407) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 489), i vilka hemställts att riksdagen måtte 1. i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att skolöverstyrelsen ges i uppdrag att under läsåret 1965/66 göra kartläggning av grundskolans läge i fråga om tillgång på personal, lokaler, läroböcker och andra hjälpmedel, angivande i vilken utsträckning brister föreligger samt analyserande orsakerna till eventuellt föreliggande brister, samt anhålla att Kungl. Maj:t i 1966 års statsverksproposition redovisar denna kartläggning och framlägger förslag för ett planmässigt tillgodoseende av föreliggande behov; samt 2. i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala att målsättningen för Kungl. Maj:t

och vederbörande skolmyndigheters planering skall vara en under perioden fr. o. m. läsåret 1966/67 t. o. m. läsåret 1972/73 genomförd successiv och ytterligare sänkning av delningstalen för elevantalet på grundskolans alla stadier, så att läsåret 1972/73 ingen klass normalt skall innehålla mer än 25 elever;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Bengtson m. fl.* (I: 477) och den andra inom andra kammaren av herr *Hedlund m. fl.* (II: 585), i vilka hemställts att riksdagen måtte 1. uttala att målsättningen för Kungl. Maj:ts och vederbörande skolmyndigheters planering skall vara en under 1960-talet genomförd successiv och ytterligare sänkning av delningstalen för elevantalet i klasserna på grundskolans alla stadier, så att så snart ske kan ingen klass normalt skall innehålla mer än 25 elever, samt 2. besluta att på mellanstadiet medge delning av slöjdgrupp om antalet elever överstiger 17, varvid medel för ändamålet må utgå ur anslaget till Grundskolor: Bidrag till driften av grundskolor m. m. under åttonde huvudtiteln;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fru *Hultell* (I: 484) och den andra inom andra kammaren av fröken *Karlsson* och herr *Wennerfors* (II: 593), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta att delningstalen i textil- och trä- och metallslöjd på grundskolans låg- och mellanstadium ändras på så sätt att delning av klassen skall ske i likhet med redan gällande bestämmelser för grundskolans högstadium;

dels en inom första kammaren av herr *Lager* väckt motion (I: 487), i vilken hemställts att riksdagen beslutar att i skrivelse till regeringen hemställa om förslag till sådan ändring av grundskolans läroplan att körkortsutbildning eller motsvarande trafikutbildning skall ingå i densamma;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Virgin m. fl.* (I: 503) och den andra inom andra kammaren av herr *Heckscher m. fl.* (II: 580), i vilka hemställts 1. att riksdagen måtte a) besluta att lärare skall ha rätt att på begäran av elev och dennes målsman biträda med råd vid det fria tillvalet, b) uttala att högstadiets utformning icke må utgöra hinder för en fastare inriktning på ämnesgrupperingen i syfte att *dels* åstadkomma homogena klasser, *dels* åvägabringa en bättre lösning av klassföreståndarproblemet, c) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om *dels* förslag till utbyggnad av systemet med observationsklasser i syfte att därigenom underlätta disciplinproblemets snara lösning, *dels* utredning och förslag till de övriga åtgärder som i enlighet med motionens syfte ökar grundskolans möjligheter att infria de förväntningar som ställts på denna skolform; 2. att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till härför erforderliga författningsändringar;

dels en inom andra kammaren av fröken *Karlsson* och herr *Wennerfors* väckt motion (II: 482), vari hemställts att riksdagen måtte besluta a) att den maximering av antalet specialklasser i form av 15-procentregeln som nu gäller upphäves fr. o. m. läsåret 1964/65, b) att skolmognadsklasserna fr. o. m. läsåret 1964/65 skall omfatta hela lågstadiet;

dels ock en inom andra kammaren av fröken *Karlsson* och herr *Wennerfors*

väckt motion (II: 592), vari hemställts att riksdagen måtte 1. besluta att delningstalet på grundskolans mellanstadium skall vara 25 i stället för nu gällande 30, 2. uttala att målsättningen för Kungl. Maj:ts och vederbörande skolmyndigheters planering skall vara en under perioden t. o. m. läsåret 1970/71 genomförd, successiv och ytterligare sänkning av delningstalen för elevantalet i klasserna på grundskolans alla stadier så att ovannämnda läsår i samtliga klasser inom grundskolan delningstalet 25 normalt icke får överskridas i någon klass, 3. besluta att kommuner i glesbygderna skall ha rätt att tillämpa lägre delningstal med avseende på elevantalet i klasserna än som eljest gäller, 4. besluta att anvisa de medel som erfordras i anledning av ovanstående yrkanden.

Beträffande motiveringarna för de motionsvis framförda yrkandena hänvisar utskottet till motionerna II: 86, II: 87, II: 137, II: 326, II: 489, II: 585, II: 593, I: 487, II: 580, II: 482 och II: 592.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en sammanlagd anslagshöjning med 90 000 000 kr. Härvid har bidraget till Kristofferskolan höjts till det dubbla beloppet eller till 150 000 kr. och bidraget till Hillelskolan med 10 000 kr. till 100 000 kr. I övrigt kan anslagshöjningen sägas vara av i huvudsak automatisk natur.

Departementschefen har icke tillstyrkt ett förslag av *skolöverstyrelsen* om ändrad gruppindelning i slöjd. Överstyrelsens förslag innebar, att på låg- och mellanstadierna i grundskolan klass eller grupp i trä- och metallslöjd och jämförliga slöjdarter samt i textilslöjd och jämförliga slöjdarter skulle delas i två grupper om elevantalet är lägst 17. Samundervisning borde om möjligt anordnas, om elevantalet i sådan grupp eljest skulle understiga 5. Kostnaderna har av överstyrelsen uppskattats till approximativt 4 650 000 kr.

Departementschefen har inte heller tillstyrkt ett förslag av överstyrelsen om ändrad gruppindelning i gymnastik. Förslaget innebar, att i fall, där det inte vore möjligt att fr. o. m. årskurs 5 anordna skilda grupper i gymnastik för flickor och pojkar genom t. ex. samverkan med mellanstadiet eller annan skola i skolenheten, en extra gymnastikgrupp skulle inrättas efter beslut av länskolnämnden. Den härigenom uppkomna ökningen av antalet lärartjänster för budgetåret 1964/65 har av överstyrelsen uppskattats till ca 25 heltidstjänster.

Ett förslag från överstyrelsen angående personal vid skolornas institutioner m. m. tillstyrkes av departementschefen i viss utsträckning. Förslaget påverkar dock inte medelsbehovet under nästa budgetår.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

Med anledning av de till denna punkt knutna motionerna får utskottet anföra följande.

I motionerna I: 407 och II: 489, I: 477 och II: 585 samt II: 592 har bl. a. hemställts att riksdagen måtte uttala, att målsättningen för Kungl. Maj:ts och vederbörande skolmyndigheters planering skall vara en successiv och ytterligare sänkning av delningstalen för elevantalet på grundskolans alla stadier till nor-

malt 25 elever, en sänkning som enligt motionerna I: 407 och II: 489 borde vara genomförd läsåret 1972/73, enligt motionen II: 592 läsåret 1971/72 samt enligt motionerna I: 477 och II: 585 så snart ske kan. Därutöver har i motionerna I: 66 och II: 86, I: 477 och II: 585 samt I: 484 och II: 593 påyrkats att delning av slöjdgrupp skall medges, om antalet elever överstiger 17. I motionerna I: 477 och II: 585 gäller yrkandet endast mellanstadiet.

Utskottet vill liksom föregående år (utl. nr 76 år 1963) erinra om vad särskilda utskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande 1962: 1, s. 170 f., anfört med anledning av motioner i samma syfte som de nu föreliggande. Särskilda utskottet framhöll, att de önskemål som framförts i de skilda motionerna skulle, om de realiserades, medföra mycket betydande kostnadsökningar utöver dem som vid ett successivt genomförande av grundskolan skulle följa redan av ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag. Dessutom skulle den lärarbrist som redan nu vore besvärande ytterligare ökas till förfång för främst landsbygdens skolor. Därtill komme, att Kungl. Maj:t föreslagit även andra omfattande och särskilt i detta sammanhang betydelsefulla åtgärder — en avsevärd ökning av skolornas hjälpmedelsutrustning, en förbättrad lärarutbildning m. m. — vilkas resultat inte kunde avläsas förrän någon tid förflutit. För bedömande av förevarande spörsmål måste också, som departementschefen framhållit, beaktas att pedagogisk utveckling och forskning vid en senare tidpunkt kunde ha givit helt andra och nya möjligheter för prövningen av dessa frågor. Dessa skäl talade enligt särskilda utskottets mening mot bifall till de motionsledes framförda yrkandena.

Utskottet, som förra året instämde i vad särskilda utskottet sålunda anfört och därför avstyrkte bifall till då väckta motioner i samma syfte som nu förevarande, har icke funnit anledning att ändra sin tidigare intagna ståndpunkt i ämnet. Utskottet avstyrker med hänsyn härtill bifall även till de nu väckta motionerna I: 66 och II: 86, I: 407 och II: 489, I: 477 och II: 585, I: 484 och II: 593 samt II: 592.

I motionen II: 592 har vidare ifrågasatts beslut från riksdagens sida om dels en sänkning av delningstalet på grundskolans mellanstadium från 30 till 25, dels rätt för glesbygdskommuner att tillämpa lägre delningstal för elevantalet i klasserna än som eljest gäller. Under hänvisning till vad utskottet nyss anfört avstyrker utskottet bifall till motionen II: 592 även i denna del.

I motionerna I: 67 och II: 87 har hemställts att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning av frågan om ersättning för uppkommande kostnader vid anlitan av andra personer än lärare att leda morgonsamling i skolorna. Utskottet vill i anledning härav erinra om att beträffande de statliga gymnasierna och realskolorna finnes möjlighet att för detta ändamål utnyttja de till Understöd och premier anvisade medlen under anslaget Statliga allmänna gymnasier m. m.: Omkostnader. Vad beträffar grundskolan bedömer utskottet det rimligast att vederbörande kommun i den mån så bedömes erforderligt anvisar medel för det i motionerna berörda ändamålet. Utskottet avstyrker med hänsyn till angivna förhållanden bifall till förevarande motioner.

Utskottet delar i princip den ståndpunkt som kommit till uttryck i motionerna I: 105 och II: 137, nämligen att olycksfallsriskerna, utbildningens utsträckning över relativt stora ytor i vissa fall samt skolarbetets allmänna karaktär talar för att delningstalet vid undervisning på skoglig linje i klass 9 i grundskolan bör vara särskilt lågt. Utskottet förordar därför i anledning av motionerna att bestämmelserna om delningstalet vid undervisning på skoglig linje (9 skog) tages under omprövning av Kungl. Maj:t, som bör ha att till nästa års riksdag redovisa resultatet av omprövningen. Utskottet förordar att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om sådan omprövning.

Vidkommande motionerna I: 324 och II: 326 om att hänsyn borde tagas till den kommunala musikundervisningen vid bedömande av skolväsendets omfattning i viss kommun anser utskottet att, så länge statliga bestämmelser angående sådan undervisning saknas, den måste anses vara en rent kommunal angelägenhet. Utskottet finner sig med hänsyn härtill icke böra biträda det i motionerna framförda yrkandet om en särskild riksdagsskrivelse i motionens syfte till Kungl. Maj:t.

Beträffande det i motionerna I: 407 och II: 489 framförda yrkandet om viss kartläggning av grundskolans läge i olika hänseenden finner utskottet skäl tala för att en sådan samlad kartläggning bör ske, dock icke förrän grundskolan genomförs i sin helhet. Utskottet förutsätter emellertid att skolöverstyrelsen i avvaktan härpå kontinuerligt gör de översikter som påkallas för att få hithörande frågor belysta och att resultaten härav på lämpligt sätt delgives riksdagen. Utskottet har dock full förståelse för att vissa svårigheter härvidlag kan uppstå under den närmaste tiden med hänsyn till att överstyrelsen kommer att befinna sig under en period av omorganisation. Utskottet avstyrker med hänsyn till vad som nu anförs bifall till det i motionerna framförda yrkandet om en mera samlad kartläggning genom skolöverstyrelsens försorg redan under läsåret 1965/66 för senare redovisning i 1966 års statsverksproposition.

Att undervisning i trafikkunskap i skolorna har betydelse för nedbringande av nuvarande höga olycksfallsfrekvens i trafiken finner utskottet uppenbart. Såvitt utskottet har sig bekant torde emellertid sådan undervisning redan i viss utsträckning anordnas inom ramen för utbildningen i grundskolan. Det synes angeläget att skolöverstyrelsen har sin uppmärksamhet riktad på möjligheterna att ytterligare intensifiera denna undervisning. Att, som särskilt påyrkats i motionen I: 487, införa körkortsutbildning eller motsvarande trafikutbildning som obligatoriskt moment i den utbildning som ges i grundskolan finner utskottet emellertid klart olämpligt, både med hänsyn till ungdomarnas åldersstadium och allmänna mognad och till den merbelastning på schemat, som skulle uppstå. Utskottet finner sig därför böra avstyrka bifall till motionen I: 487.

I anledning av de i motionerna I: 503 och II: 580 framställda yrkandena får utskottet först hänvisa till vad utskottet nyss anfört beträffande yrkandet i motionerna I: 407 och II: 489 om viss kartläggning av grundskolans läge. Utskottet utgår från som självklart, att det hos berörda myndigheter ständigt pågår arbete för att förbättra grundskolan.

Vidkommande det i motionerna I: 503 och II: 580 gjorda yrkandet att riksdagen måtte besluta att lärare skall ha rätt att på begäran av elev och dennes målsman biträda med råd vid det fria tillvalet får utskottet erinra om de allmänna anvisningar för grundskolans verksamhet, som ingår i grundskolans läroplan. Anvisningarna har den 10 november 1962 utfärdats av skolöverstyrelsen med stöd av kungörelsen 1962: 480 och i anslutning till fastställda mål och riktlinjer samt med iakttagande av de av Kungl. Maj:t och riksdagen antagna grunderna i övrigt för arbetet i grundskolan. Sålunda uttalas beträffande det fria tillvalet (s. 35, skolöverstyrelsens skriftserie 60) att detta »skall föregås av erforderlig studie- och yrkesorientering, given på ett sådant sätt, att den av de enskilda ej upplevs som påtryckning till beslut i av skolan önskad riktning». Vidare säges beträffande studie- och yrkesorientering (s. 78): »Slutligen skall varje enskild elev och målsman som så önskar kunna få personlig upplysning om skolans syn på elevens studieförutsättningar i olika avseenden, vid behov och i mån av tillgång med stöd av psykologisk expertis.» Utskottet finner nu gällande system, enligt vilket erforderlig information vid val av studieväg lämnas av skolan men där beslutanderätten ligger hos hemmen, vara avgjort mera tillfredsställande än det i motionerna föreslagna, nämligen att lärare skulle erhålla rätt att uttryckligen råda elev att välja viss studieväg. Utskottet anser sig inte heller böra biträda den i motionerna föreslagna fastare inriktningen på ämnesgrupperingar i syfte att dels åstadkomma homogenera klasser, dels åvåga-bringa en bättre lösning av klassföreståndarproblemet. Utskottet finner det nämligen vara av väsentlig betydelse att varje elev har möjlighet att välja de ämnen, som mest lämpar sig för honom med tanke på just hans individuella begåvning.

I samma motioner har vidare framförts yrkande om utbyggnad av systemet med observationsklasser. I motionen II: 482 har hemställts om upphävande av den nu gällande maximeringen av antalet specialklasser i form av 15-procentregeln samt att skolmognadsklasserna skall omfatta hela lågstadiet. I anledning härav torde böra erinras om departementschefens uttalande beträffande 15-procentregeln i propositionen 1962: 54, s. 291. Departementschefen anförde där följande.

Inte så få remissinstanser, däribland de båda kommunförbunden, har föreslagit ett fullständigt slopande av den berörda s. k. 15-procentregeln, en åtgärd som även skolöverstyrelsen övervägt men till sist ändå inte funnit sig böra föreslå. Ett slopande av denna norm skulle visserligen i en del fall underlätta en ytterligare utbyggnad av specialundervisningen i städer och andra tätorter, där en sådan utbyggnad är lättare att genomföra, men skulle samtidigt — med hänsyn till den alltjämt knappa tillgången på specialutbildade lärare — ytterligare försvåra motsvarande utbyggnad i landsbygdskommunerna, där förbättringen i detta hänseende för närvarande framstår som mer angelägen. Inte heller jag är därför beredd att föreslå ett helt slopande av normen utan stannar vid den av beredningen förordade uppmjukningen i samband med interkommunal samverkan på området. Med hänsyn till de svårigheter, som i vissa yttranden påvisats

att inom den fastställda ramen inrymma bl. a. skolmognadsklasser, kan dock utvecklingen här behöva följas med särskild uppmärksamhet från länskolnämndernas och skolöverstyrelsens sida.

Vad beträffar skolmognadsklasserna har utskottet inhämtat att försöksverksamhet med dessa klasser för närvarande bedrivs under skolöverstyrelsens ledning. Utskottet förutsätter att överstyrelsen ständigt har sin uppmärksamhet riktad även på övriga problem inom detta område, såsom exempelvis behovet av och möjligheterna för en utbyggnad av systemet med observationsklasser. Med hänsyn härtill och då det fortfarande föreligger brist på lärare utbildade för tjänstgöring i frågavarande klasser avstyrker utskottet bifall till ifrågavarande motionsyrkanden.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

I. att motionerna I: 66 och II: 86, I: 484 och II: 593 samt I: 477 och II: 585, sistnämnda båda motioner i vad de avser delning av slöjdgrupp, icke må bifallas av riksdagen;

II. att motionen II: 592, i vad den avser delningstalet på grundskolans mellanstadium samt i glesbygdernas grundskolor, icke må bifallas av riksdagen;

III. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 592, såvitt nu är i fråga, till *Grundskolor m. m.: Bidrag till driften av grundskolor m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 1 180 000 000 kr.;

IV. att motionerna I: 67 och II: 87 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

V. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 105 och II: 137, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anført rörande en omprövning av bestämmelserna om delningstalet vid undervisning på skoglig linje (9 skog) inom grundskolan;

VI. att motionerna I: 324 och II: 326 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

VII. att motionerna I: 407 och II: 489, I: 477 och II: 585 samt II: 592, samtliga motioner i vad de avser målsättningen för sänkningen av elevantalet i grundskolan, icke må bifallas av riksdagen;

VIII. att motionerna I: 407 och II: 489, i vad de avser en kartläggning under läsåret 1965/66 av grundskolans läge, icke må bifallas av riksdagen;

IX. att motionen I: 487 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

X. att motionerna I: 503 och II: 580 samt II: 482 icke må bifallas av riksdagen.

10:o) **Grundskolor m. m.: Bidrag till inackordering av skolbarn i elevhem eller enskilda hem.** Kungl. Maj:t har (punkt 107 s. 218) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 1 600 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehått

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Thorsten Larsson m. fl* (I: 404) och den andra inom andra kammaren av herr *Larsson i Hedenäset m. fl* (II: 484), i vilka hemställts 1. att riksdagen måtte besluta att bidrag till kostnaderna för inackordering av elever i grundskolor, folkskolor och fortsättningsskolor som har lång och besvärlig skolväg må utgå med 5 kr. per elev och dag samt 2. att riksdagen måtte vid sin behandling av anslaget Grundskolor m. m.: Bidrag till inackordering av skolbarn i elevhem eller enskilda hem för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 2 500 000 kr.;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Widén* (I: 502) och den andra inom andra kammaren av herr *Jönsson i Inge-marsgården* (II: 591), i vilka hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en översyn av gällande statsbidragsbestämmelser för inackordering av skolelever i syfte att återställa proportionerna mellan statligt och kommunalt åtagande och att Kungl. Maj:t förelägger 1965 års riksdag av denna utredning betingade förslag.

Beträffande motiveringarna för de motionsvis framförda yrkandena hänvisar utskottet till motionerna II: 484 och I: 502.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 200 000 kr., vilken helt är av automatisk natur.

Utskottet vill beträffande detta anslag först erinra om att utskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande 1962: 8 (punkt 29) bl. a. uttalade, att den påtagliga minskning förevarande statsbidrag undergått i relation till kostnaderna enligt utskottets mening gjorde det ofrånkomligt, att en uppräknings måste ske snarast möjligt, så att statsbidragets realvärde återställdes.

Vid utskottets behandling av ifrågavarande anslag förra året (utlåtande nr 8, punkt 20) erinrades om att departementschefen vid anmälan av anslaget för budgetåret 1963/64 uttalat, att starka skäl talade för att man försökte lösa samtliga problem rörande kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna i ett större sammanhang. Resultatet av 1958 års skatteutjämningskommittés arbete syntes enligt departementschefens mening komma att ge förutsättningar för en sådan lösning och borde därför avvaktas.

Enligt uppgift avser skatteutjämningskommittén att slutföra sitt arbete under första halvåret 1964. Därest kommittén i sitt kommande förslag icke skulle ha särskilt beaktat frågan om en förstärkning av statsbidraget till inackordering och till skolskjutsar förutsätter utskottet, att vid den slutliga avvägningen av statens samlade insatser för att förändra kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna till kommunernas förmån vederbörlig hänsyn toges till de synnerligen

starka skäl som talar för ett återställande av — i första hand — statsbidragets realvärde för kommunerna på nu ifrågavarande områden. Utskottet förväntar att förslag i sådant syfte snarast förelägges riksdagen. I avvaktan härfpå avstyrker utskottet bifall till såväl motionerna I: 404 och II: 484 om förstärkning av statsbidraget till inackordering av elever med lång och besvärlig skolväg som motionerna I: 502 och II: 591 med begäran om en särskild riksdagsskrivelse till Kungl. Maj:t rörande återställande av proportionerna mellan statligt och kommunalt åtagande för bestridande av inackorderingskostnaderna för skolelever m. m.

Kungl. Maj:ts förslag rörande medelsberäkningen för nästa budgetår anser sig utskottet böra biträda.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

I. att motionerna I: 404 och II: 484, i vad de avser en förstärkning av statsbidraget till inackordering av elever med lång och besvärlig skolväg, icke må bifallas av riksdagen;

II. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 404 och II: 484, såvitt nu är i fråga, till *Grundskolor m. m.: Bidrag till inackordering av skolbarn i elevhem eller enskilda hem* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 1 600 000 kr.;

III. att motionerna I: 502 och II: 591 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

11:o) **Grundskolor m. m.: Bidrag till anordnande av skolskjutsar.** Kungl. Maj:t har (punkt 108, s. 218 och 219) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 70 000 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehåft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Thorsten Larsson m. fl.* (I: 402) och den andra inom andra kammaren av herr *Larsson i Hedenäset m. fl.* (II: 485), i vilka hemställts att riksdagen måtte vid behandling av Kungl. Maj:ts förslag om Bidrag till anordnande av skolskjutsar m. m. ge sin anslutning till skolöverstyrelsens framställning om liberalisering av den till inackorderingsbidraget knutna maximeringen av statsbidraget till skolskjutsar;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Thorsten Larsson m. fl.* (I: 403) och den andra inom andra kammaren av herr *Mattsson m. fl.* (II: 488), i vilka hemställts att riksdagen måtte vid behandlingen av Grundskolan m. m.: Bidrag till anordnande av skolskjutsar under åttonde huvudtiteln besluta att bidrag till s. k. självskjuts må utgå med 1 kr. per elev och skoldag om den egna färdvägen är längre än 7 km och eljest med högst 75 öre per elev och skoldag i enlighet med vad i motionerna anförts, samt i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om sådan ändring i kungörelsen om statsbidrag för skolskjutsar och inackordering, att statsbidrag för självskjutsar kan utgå för elever i hela grundskolan;

dels ock en inom andra kammaren av herrar *Westberg* och *Boo* väckt motion (II: 432), i vilken hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning dels angående grunderna för statsbidrag till egentliga skolskjutsar, dels angående statsbidrag till självskjutsar.

Beträffande motiveringarna för de motionsvis framförda yrkandena hänvisar utskottet till motionerna II: 485, I: 403 och II: 432.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 10 000 000 kr., vilken helt är av automatisk natur.

Skolöverstyrelsen hade i särskild framställning föreslagit en sådan ändring av kungörelsen 1958: 380 att länskolnämnderna skulle erhålla ökade möjligheter att medge undantag i varje enskilt fall från den till inackorderingsbidraget anknutna maximeringen av skolskjutsbidraget. Detta förslag om uppmjukning av maximeringsregeln i bidragskungörelsen har *departementschefen* icke biträtt.

Utskottet. Med anledning av motionerna I: 403 och II: 488 samt II: 432 får utskottet åberopa, vad utskottet under närmast föregående punkt framhållit, eftersom de av utskottet därvid anförda synpunkterna även äger giltighet beträffande statsbidraget till skolskjutsar (självskjutsar).

Kungl. Maj:ts förslag beträffande medelsanvisningen under detta anslag har icke givit utskottet anledning till erinran.

Vidkommande motionerna I: 402 och II: 485 synes i och för sig starka skäl tala för att länskolnämnderna får ökade möjligheter att medge undantag i varje enskilt fall från den till inackorderingsbidraget anknutna maximeringen av skolskjutsbidraget. Utskottet, som emellertid inte nu är berett att biträda ifrågasvarande motionsyrkande i detta syfte, förutsätter likväl i anledning av motionerna, att Kungl. Maj:t tar upp spørsmålet om en sådan uppmjukning av statsbidragsbestämmelserna till förnyat allvarligt övervägande i samband med sina prövningar av möjligheterna till ökade insatser från statens sida beträffande bl. a. bidragen till inackordering av skolbarn i elevhem eller enskilda hem och till anordnande av skolskjutsar samt att Kungl. Maj:t för riksdagen, helst till nästa år, redovisar resultatet av detta övervägande.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

I. att motionen II: 432 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

II. att motionerna I: 403 och II: 488 icke må bifallas av riksdagen;

III. att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört i anledning av motionerna I: 402 och II: 485;

IV. att riksdagen må till *Grundskolor m. m.: Bidrag till anordnande av skolskjutsar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 70 000 000 kr.

12:o) **Grundskolor m. m.: Bidrag till pedagogisk utrustning m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 109, s. 219) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 17 600 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fru *Hultell* och fröken *Ljunberg* (I: 485) och den andra inom andra kammaren av herr *Wennerfors m. fl.* (II: 613), i vilka hemställts att riksdagen ville besluta att anslaget för budgetåret 1964/65 till *Grundskolor m. m.: Bidrag till pedagogisk utrustning m. m.* skall ställas till förfogande för såväl grundskolorna som de under grundskolans uppbyggnad vid sidan av denna verksamma obligatoriska skolorna, samt att anslaget höjes med så stort belopp som kan vara motiverat av ett godkännande av detta förslag.

Beträffande motiveringen för de motionsvis framförda yrkandena hänvisar utskottet till motionen II: 613.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 2 100 000 kr., vilken helt är av automatisk natur.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

I anledning av motionerna I: 485 och II: 613 får utskottet anföra följande.

Utskottet framhöll föregående år (utlåtande nr 8, punkt 22) i anledning av då föreliggande motioner med samma yrkande som de nu förevarande, att bidraget till pedagogisk utrustning närmast vore en ersättning för det bidrag som de i försöksverksamheten med nioårig enhetsskola deltagande kommunerna kunde erhålla för högstadieelever, det s. k. försökskostnadsbidraget. Det nya bidraget hade tillkommit för att icke kostnadsfördelningen mellan stat och kommun skulle rubbas på denna punkt. Vidare skulle genom ett utsträckande av bidragsgivningen till samtliga kommuner — en åtgärd som i och för sig vore tilltalande — den bakom konstruktionen liggande tanken frångås. Under hänvisning till vad utskottet sålunda föregående år framhöll och då kostnaderna för statsverket vid ett bifall till motionärernas yrkande redan för nästa budgetår skulle komma att öka med ytterligare ca 5 miljoner kr., avstyrker utskottet bifall till motionerna I: 485 och II: 613.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 485 och II: 613, till *Grundskolor m. m.: Bidrag till pedagogisk utrustning m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 17 600 000 kr.

13:o) **Grundskolor m. m.: Radiokurser i främmande språk.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 110, s. 220—222), vilket innebär dels ändrad anslagsrubricering, dels en anslagshöjning med 125 000 kr., hemställer utskottet, att riksdagen må till *Grundskolor m. m.: Radiokurser i främmande språk* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 1 054 000 kr.

14:o) **Grundskolor m. m.: Folkundervisningens främjande i rikets nordligaste gränsorter m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 111, s. 222—224) föreslagit riksdagen att till detta ändamål anvisa ett anslag av 300 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Wanhainen* (I: 333) och den andra inom andra kammaren av herr *Larsson* i Hedenäset *m. fl.* (II: 324), i vilka hemställts att riksdagen måtte till Grundskolor m. m.: Folkundervisningens främjande i rikets nordligaste gränsorter m. m. under åttonde huvudtiteln för budgetåret 1964/65 anvisa ett anslag av 350 000 kr. enligt i motionerna anförda grunder.

Beträffande motiveringen för det motionsvis framförda yrkandet hänvisar utskottet till motionen II: 324.

Kungl. Maj:ts förslag innebär dels att anslaget uppföres med oförändrat belopp, dels att det får karaktär av obetecknat anslag i stället för såsom nu reservationsanslag.

Skolöverstyrelsen har föreslagit, att anslaget höjes med 50 000 kr. enligt följande sammanställning.

1. Medel till ytterligare 6 lekskolekurser	+ 4 800
2. Medel till ytterligare 19 finnbygdstipendier	+ 22 800
3. a) Höjning av bidraget till Tornedalens folkhögskola	+ 11 500
b) Höjning av bidraget till Tornedalens folkhögskolas bygdekurser	+ 3 000
4. Höjning av bibliotekarietjänsten vid Tornedalens bibliotek från Ao 20 till Ao 23	+ 3 252
5. Höjning av bränslebidraget till skolor i Karesuando kommun ...	+ 5 000
	<hr/>
	Summa ökning kr. 50 352
	Avrundat 50 000

Departementschefen framhåller, att då anvisade medel i huvudsak fördelas på olika ändamål med för varje år bestämda belopp skäl icke längre finnas att låta anslaget bibehålla karaktären av reservationsanslag. Skolöverstyrelsens förslag om höjning av anslaget med 50 000 kr. biträder departementschefen icke utan framhåller, att vissa av de mer angelägna ändamålen, för vilka skolöverstyrelsen beräknat medel, synes kunna tillgodoses inom oförändrad anslagsram.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt. I motionerna I: 333 och II: 324 har påyrkats en anslagshöjning för nästa budgetår med 50 000 kr. i överensstämmelse med skolöverstyrelsens förslag. Det ringa antalet sökande till finnbygdsspensionerna — den största posten i motionärernas förslag avser dessa stipendier — motiverar enligt utskottets mening inte en utökning av stipendierna. Då utskottet i övrigt anser sig kunna ansluta sig till departementschefens uttalande att de föreslagna höjningarna bör kunna tillgodoses inom oförändrad anslagsram, avstyrker utskottet bifall till motionerna I: 333 och II: 324.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 333 och II: 324, till *Grundskolor m. m.: Folkundervisningens främjande i rikets nordligaste gränsorter m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett anslag av 300 000 kr.

15:o) **Grundskolor m. m.: Bidrag till Skytteanska skolan i Tärna.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 112, s. 224), vilket innebär en anslagsminskning med 10 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Grundskolor m. m.: Bidrag till Skytteanska skolan i Tärna* för budgetåret 1964/65 anvisa ett anslag av 20 000 kr.

16:o) **Nomadskolor: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 113, s. 224—229), vilket innebär en anslagsminskning med 95 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för nomadskolorna, som föranledes av vad departementschefen förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för nomadskolorna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65:

A v l ö n i n g s s t a t

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	520 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	11 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	666 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	440 000

Summa kr. 1 637 000

Särskilda uppbördsmedel

Ersättning från byggnadsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond	17 000
	Nettoutgift kr. 1 620 000

c) till *Nomadskolor: Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 1 620 000 kr.

17:o) **Nomadskolor: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 114, s. 230 och 231), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Nomadskolor: Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 650 000 kr.

18:o) **Nomadskolor: Fältstudiekurser för nomadbarn.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 115, s. 231), vilket innebär en anslagsminskning med 19 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Nomadskolor: Fältstudiekurser för nomadbarn* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 47 000 kr.

19:o) **Statens blindskolor m. m.: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 116, s. 231—236), vilket innebär en anslagshöjning med 320 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens blindskolor m. m., som föranledes av vad departementschefen föreslagit;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens blindskolor m. m., att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	877 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	42 000
3. Avlöningar till personal vid tillfälliga anpassningskurser för nyblinda, <i>förslagsvis</i>	169 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 862 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 030 000
	Summa kr. 3 980 000

c) till *Statens blindskolor m. m.: Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 3 980 000 kr.

20:o) **Statens blindskolor m. m.: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 117, s. 236—238), vilket innebär en anslagshöjning med 59 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens blindskolor m. m.: Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 1 090 000 kr.

21:o) **Statens blindskolor m. m.: Inredning och utrustning av skolhem i Örebro.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 118, s. 239), vilket innebär en anslagshöjning med 200 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens blindskolor m. m.: Inredning och utrustning av skolhem i Örebro* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kr.

22:o) **Statens dövskolor: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 119, s. 239—245) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens dövskolor m. m., som föranledes av vad departementschefen anfört, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för statens dövskolor m. m., att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65, dels ock till Statens dövskolor m. m.: Avlöningar för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 6 246 000 kr.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagsminskning för nästa budgetår av 286 000 kr.

Förändringarna under detta anslag domineras i väsentlig mån av förslag om Mogårdsanstaltens delning. Beträffande detta förslag och vad därmed sammanhänger må anföras i huvudsak följande.

1963 års riksdag bemyndigade Kungl. Maj:t att, om vissa förutsättningar visade sig föreligga under innevarande budgetår, till Charlottendals skolhem i Gnesta överflytta skolhemmet vid skol- och arbetshemmet på Mogård. De angivna förutsättningarna för att en sådan överflyttning skulle kunna ske var att barnen på Charlottendals skolhem kunde beredas tillfredsställande vårdmöjligheter på annan plats.

Frågan om Mogårdsinstitutionens delning och därmed sammanhängande frågor har inom departementet bearbetats av en arbetsgrupp i vilken ingår företrädare för departementet, skolöverstyrelsen och medicinalstyrelsen.

Sammanfattningsvis innebär den av departementschefen förordade organisationsförändringen följande. Charlottendals skolhem i Gnesta upplöses, varvid de särskolmässiga barnen flyttas till särskolor och de barn, som man kan betrakta

som normalbegåvade, flyttas till skolan för hörselskadade i Örebro och där hålles samman som grupp i en enhet som bör benämnas *Charlottendalsskolan*. I ekonomiskt och administrativt hänseende samordnas denna med skolan för hörselskadade. I pedagogiskt hänseende bör Charlottendalsskolan vara en från skolan för hörselskadade fristående enhet. Styrelsen för skolan i Örebro bör vara styrelse jämväl för Charlottendalsskolan. Dock bör styrelsen utvidgas med en ledamot, som bör vara särskilt förtrogen med de gravt talskadade barnens problem. Dessutom bör Charlottendalsskolans studierektor vara självskriven ledamot av styrelsen.

Mogårdsbarnen överflyttas till Gnesta, där den nya institutionen bör benämnas *Statens skola för döva i Gnesta*.

Mogårdsinstitutionen, som efter delningen kommer att omfatta endast arbetshemmet, bör fr. o. m. nästa budgetår ställas under medicinalstyrelsens tillsyn och sålunda falla inom socialdepartementets verksamhetsområde.

Med den här redovisade organisationen, vilken departementschefen förutsätter bli genomförd på angivet sätt, åstadkommes enligt departementschefen ett rationellt utnyttjande av specialskolornas resurser, samtidigt som en ny provisorisk institution för normalbegåvade gravt talskadade barn tillkommer i Örebro.

Utskottet hälsar med tillfredsställelse de organisatoriska förbättringar som möjliggöres genom de av departementschefen framlagda förslagen i anslutning till Mogårdsanstaltens delning. I allt väsentligt kan utskottet också ansluta sig till vad departementschefen förordat med avseende på de kostnadsmässiga konsekvenserna för nästa budgetår av de förordade anordningarna. Endast i ett avseende vill utskottet förorda en avvikning från det framlagda förslaget.

Enligt vad utskottet erfarit har departementschefen beräknat kostnaderna för de anordningar som sammanhänger med att Örebro skolan enligt förslaget skall provisoriskt hysa de barn som i samlad grupp överflyttas till Charlottendals skolhem till 100 000 kr. Inom denna kostnadsram synes emellertid icke tillräckligt utrymme finnas för tillgodoseende av viss, enligt de uppgifter utskottet kunnat inhämta från skolöverstyrelsen och vederbörande skola, nödvändig ytterligare förstärkning av dels vårdpersonalen, dels personalen i köket. Utskottet, som icke är berett att nu förorda inrättandet av särskilda tjänster för ifrågavarande ändamål — det torde närmast böra ankomma på skolöverstyrelsen att i sina anslagsäskanden för budgetåret 1965/66 ånyo till bedömande upptaga frågan om en mera permanent förstärkning i detta avseende — har likväl vid sin allmänna bedömning av de resurser som bör tilldelas Örebro skolan funnit sig kunna tillstyrka en ytterligare medelsanvisning utöver vad departementschefen för nästa budgetår förordat av 15 000 kr., att användas för de i det föregående redovisade ändamålen.

Under hänvisning till vad sålunda anförts hemställer utskottet, som i övrigt icke har något att erinra mot bifall till Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens dövskolor m. m., som föranledes av vad departementschefen anförst;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens dövskolor m. m., att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 986 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	141 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	2 466 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 668 000
	Summa kr. 6 261 000

c) till *Statens dövskolor m. m.*: *Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 6 261 000 kr.

23:o) **Statens dövskolor m. m.: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 120, s. 245—247), vilket innebär en anslagsminskning med 35 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens dövskolor m. m.*: *Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 1 985 000 kr.

24:o) **Statens dövskolor m. m.: Engångsanskaffning av utrustning m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 121, s. 247 och 248), vilket innebär en anslagsminskning med 60 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens dövskolor m. m.*: *Engångsanskaffning av utrustning m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kr.

25:o) **Bidrag till förskolor och skolhem för döva barn.** Kungl. Maj:t har (punkt 122, s. 248 och 249) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 455 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehått två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Thorsten Larsson m. fl.* (I: 326) och den andra inom andra kammaren av herr *Magnusson* i Nennesholm *m. fl.* (II: 327), i vilka hemställts att riksdagen måtte vid sin behandling av förevarande anslag för budgetåret 1964/65 bevilja ett förslagsanslag av 569 000 kr.

Beträffande motiveringen för det motionsvis gjorda yrkandet får utskottet hänvisa till motionen I: 326.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning för nästa budgetår av 50 000 kr.

Med hänsyn till betydelsen av att så många döva barn som möjligt får del av hemundervisningen för döva förskolebarn anser *departementschefen*, att staten bör stimulera landstingens intresse för denna verksamhet. Bidragsgivningen för ändamålet föreslås därför utvidgad med 20 000 kr. Den vidgade hemundervisningen synes enligt departementschefen kunna åstadkommas genom medverkan av landstingens hörselkonsulenter. — De automatiska kostnadsökningarna under anslaget beräknar departementschefen till 30 000 kr.

Ett förslag från *skolöverstyrelsen* om en generell ökning av utgående statsbidrag med 25 % har departementschefen inte ansett sig kunna biträda.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt.

I motionerna I: 326 och II: 327 har hemställts om en generell ökning av utgående statsbidrag till förskolor och skolhem för döva barn. Yrkandet sammanfaller med vad som påyrkats av skolöverstyrelsen i överstyrelsens anslagsäskanden för budgetåret 1964/65.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att ytterligare insatser erfordras från samhällets sida för de handikappade och deras utbildning. Inte minst synes detta gälla förevarande område. Det förslag som nu framlagts av departementschefen om en utvidgning av bidragsgivningen till hemundervisning för döva förskolebarn ser utskottet som ett led i en strävan att öka statens engagemang för de handikappade och hälsar därför förslaget med tillfredsställelse. Utskottet ser också gärna att dessa insatser får en efterföljd. Enligt vad utskottet erfarit kommer blind- och dövskoleutredningen, som primärt arbetar med frågan om grundskolor för blinda och döva, att behandla även frågan om förskolorna på området. Då det synes sannolikt att hela problemkomplexet snart kommer under riksdagens prövning bör frågan om en ökning av de samhälleliga åtgärderna i stort på blind- och dövundervisningens område lämpligen kunna anstå till dess. Utskottet är med hänsyn härtill icke berett att nu, på sätt förordats i motionerna I: 326 och II: 327, tillstyrka en generell anslagsuppräknig. Utskottet avstyrker alltså bifall till ifrågakvarande motioner.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 326 och II: 327, till *Bidrag till förskolor och skolhem för döva barn* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 455 000 kr.

26:o) **Resor för blind- och dövskolelever jämte ledsagare.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 123, s. 249 och 250), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Resor för blind- och dövskolelever jämte ledsagare* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 280 000 kr.

Gymnasier m. m.

27:o) **Statliga allmänna gymnasier m. m.: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 124, s. 251—263) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för de statliga allmänna gymnasierna m. m., som föranledes av vad departementschefen förordat, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för de statliga allmänna gymnasierna m. m., att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65, dels ock till Statliga allmänna gymnasier m. m.: Avlöningar för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 245 875 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehåft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Isacson* och *Per Petersson* (I: 103) och den andra inom andra kammaren av herr *Nordstrandh m. fl.* (II: 139), i vilka hemställts att riksdagen måtte a) godkänna av motionärerna angiven avlöningsstat för de statliga allmänna gymnasierna m. m., att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65, b) till Statliga allmänna gymnasier m. m.: Avlöningar för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 246 025 000 kr.;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Isacson* (I: 153) och den andra inom andra kammaren av herrar *Nordstrandh* och *Palm* (II: 206), i vilka hemställts att riksdagen måtte a) godkänna av motionärerna angiven avlöningsstat för de statliga allmänna gymnasierna m. m., att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65, b) till Statliga allmänna gymnasier m. m.: Avlöningar för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 246 020 000 kr.;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Källqvist* (I: 272) och den andra inom andra kammaren av fru *Nettelbrandt m. fl.* (II: 330), i vilka hemställts att riksdagen måtte vid behandlingen av anslaget Statliga allmänna gymnasier m. m.: Avlöningar för budgetåret 1964/65 uttala att skrivhjälp skall ställas till lärarnas förfogande på grundskolans alla stadier efter grunder motsvarande dem som avses komma att gälla för det av departementschefen föreslagna bidraget avseende gymnasierna och grundskolans högstadium;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Palm* och *Wallmark* (I: 279) och den andra inom andra kammaren av herr *Arvidson m. fl.* (II: 311), i vilka hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer att vid fördelningen på kommuner av tillgängliga gymnasie-

klasser i landet sådan hänsyn tas till de speciella förhållanden i storstockholmsområdet och andra liknande områden, att en kraftig höjning av intagningspoängen där undviks, samt att riksdagen uttalar att under de sista åren då intagning till gymnasium enligt det gamla systemet äger rum en alltför rigorös styrning av elevernas studievägar genom dimensioneringen av olika gymnasieformer undviks;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Per Petersson* (I: 330) och den andra inom andra kammaren av herr *Wennerfors m. fl.* (II: 344), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta att till Statliga allmänna gymnasier m. m.: Avlöningar för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 246 071 000 kr.;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fru *Hamrin-Thorell* och herr *Widén* (I: 397) samt den andra inom andra kammaren av herrar *Helén* och *Källstad* (II: 481), i vilka hemställts att riksdagen måtte 1. medge att försöksverksamhet under budgetåret 1964/65 får anordnas med skolsekreterare och ställföreträdande rektor vid 15 statliga allmänna gymnasier och med rektorsassistent vid 5 statliga allmänna gymnasier, 2. besluta anslå 150 000 kr. för bestridande av kostnaderna för personal vid de allmänna gymnasierna, som utför sekreterargöromål i de fall då möjlighet att anställa sekreterare ej föreligger, 3. besluta anslå 300 000 kr. för bestridande av kostnaderna för hjälp åt lärare vid de allmänna gymnasierna med arbete på institutioner, i bibliotek m. m. och skrivarbete, samt 4. i anledning av förslagen under 2. och 3. till Statliga allmänna gymnasier m. m.: Avlöningar för budgetåret 1964/65 under åttonde huvudtiteln anvisa ett i jämförelse med Kungl. Maj:ts förslag med 450 000 kr. förhöjt förslagsanslag av 246 325 000 kr.;

dels en inom första kammaren av fröken *Ljungberg m. fl.* väckt motion (I: 406), vari hemställts att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära, att vid det nya gymnasiets utformning försöksverksamhet anordnas med kontinuerligt tidningsstudium som undervisningsämne på gymnasiet;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Dahlén* (I: 481) och den andra inom andra kammaren av herrar *Edlund* och *Nilsson* i Tvärålund (II: 574), i vilka hemställts att riksdagen måtte 1. besluta att på det sätt som anföres i motionerna bevilja ett anslag på 150 000 kr. för bestridande av kostnader för personal vid de allmänna gymnasierna i samband med sekreteraruppgifternas fullgörande, 2. besluta att för bestridande av kostnader för hjälp åt lärare vid de allmänna gymnasierna med arbete på institutioner, i bibliotek m. m. och skrivarbete anslå 300 000 kr., samt 3. i anledning av förslagen under punkterna 1. och 2. till Statliga allmänna gymnasier m. m.: Avlöningar för budgetåret 1964/65 under åttonde huvudtiteln anvisa ett i jämförelse med Kungl. Maj:ts förslag med 450 000 kr. höjt förslagsanslag, dvs. 246 325 000 kr.;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Akerlund* (I: 504) och den andra inom andra kammaren av herr *Wenner-*

fors (II: 609), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta att inrätta ytterligare åtta ordinarie lektorstjänster i Ao 25 fr. o. m. budgetåret 1964/65.

Beträffande motiveringen för de motionsvis framförda yrkandena får utskottet hänvisa till motionerna II: 139, II: 206, II: 330, II: 311, II: 344, II: 481, I: 406, I: 481 och II: 609.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagsminskning med 7 585 000 kr. I övrigt innebär Kungl. Maj:ts förslag bl. a. följande.

- 1) inrättande av 35 ordinarie lektorstjänster och 41 ordinarie adjunktstjänster vid gymnasier under förstatligande,
- 2) inrättande av två extra ordinarie lektorstjänster och en extra ordinarie adjunktstjänst vid statens gymnasium för vuxna i Norrköping,
- 3) inrättande av tre extra ordinarie lektorstjänster, en extra ordinarie adjunktstjänst, en extra ordinarie studiekonsulenttjänst i Ae 21, en kanslibiträdets-tjänst och en vaktmästartjänst vid statens gymnasium för vuxna i Härnösand,
- 4) indragning av nio rektorstjänster vid avvecklade samrealskolor,
- 5) indragning av 55 adjunks- eller ämneslärarinnetjänster i Ao 23 respektive Ao 21 samt förande på övergångsstat av 116 dylika tjänster,
- 6) inrättande av ytterligare tio extra ordinarie lektorstjänster,
- 7) indragning av tre ordinarie tjänster som lärare i trä- och metallslöjd och en ordinarie tjänst som lärare i textilslöjd,
- 8) uppförande på övergångsstat av 31 lärartjänster i övningsämnen,
- 9) förande på övergångsstat av 13 vaktmästartjänster i Ao 8,
- 10) förbud mot återbesättande av 17 vaktmästartjänster i Ao 8,
- 11) indragning av 21 extra ordinarie vaktmästar- och maskinisttjänster,
- 12) inrättande av en maskinisttjänst i Ae 9 vid allmänna gymnasiet i Vetlanda,
- 13) anvisande av 300 000 kr. för skrivhjälp åt lärare vid de allmänna gymnasierna,
- 14) bemyndigande för skolöverstyrelsen att anordna förberedande lärarkurser,
- 15) överförande av en övningsskollärartjänst vid statens normalskola på övergångsstat,
- 16) inrättande av teknisk gren vid ytterligare ett tiotal allmänna gymnasier.

Skolöverstyrelsen hade bl. a. föreslagit förstatligande av följande kommunala gymnasier, nämligen Göteborg: Östra realskolan, Malmö: Johannes samrealskola samt de kommunala gymnasierna i Falkenberg, Finspång, Lindesberg, Norrtälje och Ulricehamn, upprättande av ytterligare ett statligt gymnasium för vuxna, inrättande av tolv ordinarie lektorstjänster, sänkning av delningstalet för beräkning av antalet gymnastikavdelningar på gymnasiet, inrättande av 43 halvtidstjänster som kurator i Ae 15, anvisande av ytterligare medel till biträdes hjälp på rektorexpeditionerna och utvidgning av försöksverksamhet med anställande av skolkreterare, ställföreträdande rektorer och rektorsassistenter. Dessa för-

slag har icke tillstyrkts av departementschefen. I stället för förstatligande av de av skolöverstyrelsen föreslagna sju kommunala gymnasier förordar departementschefen att, intill dess beslut om gymnasiernas framtida organisation m. m. fattats, statsbidrag skall utgå till nämnda sju gymnasier med belopp motsvarande hela den kostnad, som vid ett successivt förstatligande skulle ha åvilat statsverket. Denna kostnad föreslår departementschefen skola bestridas ur anslaget Bidrag till vissa kommunala gymnasier m. m. (jfr punkten 32 i det följande).

Av statsrådsprotokollet i ärendet inhämtas i övrigt bl. a. följande rörande *utbyggnaden av gymnasieorganisationen*.

När det gäller gymnasier har i de senaste årens statsverkspropositioner angett vissa preliminära riktlinjer för den fortsatta kvantitativa utbyggnaden. Dessa riktlinjer har inneburit, att gymnasier bör byggas så, att de mot slutet av 1960-talet skall kunna ta emot ca 30 % av varje årskull 17-åringar samt att ca 60 % av gymnasiernas kapacitet skall ligga på allmänna gymnasier och 40 % på fackgymnasier. Till dessa riktlinjer har 1960 års gymnasieutredning i huvudsak anslutit sig. Som direktiv för det praktiska handlandet har dessa riktlinjer inneburit, att fackgymnasiernas kapacitet skulle ökas kraftigt medan däremot de allmänna gymnasiernas kapacitet skulle hållas vid ungefär den nivå, som förelåg då riktlinjerna angavs eller till och med reduceras något i förhållande till denna.

Fackgymnasier har, vilket påpekas under förevarande anslagspunkt i huvudtiteln, ökat sin andel av det sammanlagda antalet intagningsavdelningar på gymnasiet från knappt 21 % läsåret 1961/62 till drygt 28 % innevarande läsår och, enligt redovisade bedömningar, nära 30 % läsåret 1964/65. Samtidigt har även de allmänna gymnasiernas intagningskapacitet hållits på en hög nivå och siffran för läsåret 1964/65 visar på en ytterligare ökning av antalet intagningsavdelningar vid dessa. Det sammanlagda antalet intagningsavdelningar har därför ökat mycket kraftigt under de senaste åren. Den nuvarande intagningskapaciteten tillåter en intagning av sammanlagt ca 30 000 elever, dvs. närmare 24 % av den nu aktuella årskullen om ca 127 000 individer.

Den snabba ökningen av fackgymnasier är, anför departementschefen, givetvis synnerligen tillfredsställande. Samtidigt bör enligt departementschefen emellertid observeras att, med utgångspunkt i det för budgetåret 1964/65 föreslagna antalet intagningsavdelningar vid de tre olika gymnasieformerna, ytterligare 200 intagningsavdelningar skulle behövas vid fackgymnasier, för att dessa skulle uppnå andelen 40 % av den sammanlagda intagningskapaciteten. Sammanlagt skulle då krävas ca 1 320 intagningsavdelningar vid de tre gymnasieformerna, vilket svarar mot en intagning av 38—39 000 studerande. Med hänsyn bl. a. till den snabba minskningen av årskullarna i gymnasieåldern som kan förutses under de närmaste åren samt till de svårigheter i fråga om lärarförsörjningen som föreligger både på gymnasiet och, i synnerhet, på det under utbyggnad varande högstadiet av grundskolan är det, framhåller departementschefen, up-

penbart att en så långtgående utbyggnad av gymnasiet inte bör eftersträvas under de närmaste åren. Departementschefen fortsätter:

»I själva verket skulle gymnasiets intagningskapacitet nu behöva byggas ut i endast mycket ringa mån för att det mål skall nås som hittills uppställts för gymnasiernas utbyggnad under detta årtionde, nämligen att bereda omkring 30 % av ungdomen möjlighet att studera vid gymnasier. Vad som inom den totala ramen därutöver bör ske är en omfördelning mellan de olika gymnasieformerna, dvs. en viss minskning av antalet intagningsavdelningar av allmänt gymnasium och en ökning av antalet intagningsavdelningar av de båda fackgymnasieformerna. Målet för denna omfördelning bör vara, att fackgymnasiernas andel av den samlade gymnasiekapaciteten uppnår 40 %, eventuellt något mer. På denna omfördelning bör nu ansträngningarna inriktas, varvid den fortsatta utbyggnaden av fackgymnasierna med nya intagningsavdelningar bör ske med beaktande i möjligaste mån av de krav i fråga om, bl. a., spridning av utbildningsmöjligheterna, som kan bära ställas på det framtida gymnasiet.

Av vad jag nu anfört framgår att en ökning av antalet intagningsavdelningar läsåret 1964/65 bör ske väsentligen endast vid fackgymnasierna. Även med denna begränsning kan antalet intagningsavdelningar beräknas bli mycket stort, sammanlagt ca 1 080 avdelningar. I detta sammanhang bör även beaktas den ökning av intagningskapaciteten vid fackskolorna, som jag beräknar i det följande under punkt 127.»

I särskild skrivelse till utskottet har *Svenska Tidningsutgivareföreningen* (TU) närmare kommenterat *motionen I: 406* om försöksverksamhet med kontinuerligt tidningsstudium som särskilt ämne i det nya gymnasiet. Med hänsyn till kommentarernas betydelse för bedömande av motionsyrkandet återger här utskottet skrivelsens innehåll.

Som underlag för bedömandet av motionsförslaget vill TU hänvisa till det samarbete som redan etablerats mellan skolmyndigheter och press i syfte att få till stånd en effektiv tidningsundervisning.

Under mottot »att lära om och av tidningen» samverkar skolöverstyrelsen och TU sedan två år i en gemensam arbetsgrupp som söker nya vägar att tillvarata tidningen som pedagogiskt hjälpmedel. Verksamheten omfattar såväl dags- och veckopress som den specialiserade tidskriftslitteraturen.

På initiativ av den nämnda arbetsgruppen hölls vid Journalistinstitutet i Stockholm i juni 1963 en första femdagars lärarkurs om »tidningen som lärobok». Förutom observatörer från Danmark och Norge omfattade kursen 30 svenska deltagare. Förhandsintresset för denna nyhet var så stort att mer än tre fjärdedelar av de sökande måste avvisas. En ny liknande kurs kommer att hållas vid Journalistinstitutet i Göteborg i augusti i år. Verksamheten står under skolöverstyrelsens och Stiftelsen Pressinstitutets gemensamma huvudmannaskap, och kurserna avses bli årligen återkommande arrangemang.

Arbetsgruppen förbereder, delvis i samverkan med pressorganisationer i grannländerna, en rad andra projekt. För närvarande utarbetas en lärobok om pressen, avsedd som bredvidläsningsbok främst för undervisningen i samhällslära.

En lärarhandledning, »Avisen i klassen», föreligger redan som resultat av ett samarbete mellan danska tidningsutgivare och Gyldendals forlag och beräknas utkomma även i en svensk version. TU:s Förlags AB förbereder vidare en handledning om studiebesök på tidningar i syfte att effektivisera de traditionella officinbesöken.

Redan innan överstyrelsen och TU bildade sin gemensamma arbetsgrupp hade flera skolor inlett intressanta försök med systematiska tidningsstudier under samverkan mellan skolmyndigheter, TU och enskilda tidningsföretag. Med utmärkt resultat har sådan pionjärverksamhet bl. a. förekommit vid Kommunala flickskolan i Malmö och vid Kalmar högre allmänna läroverk. Erfarenheterna från dessa fleråriga försök visar att tidningen är ett särskilt värdefullt hjälpmedel vid undervisningen i modersmålet, i historia med samhällslära och i geografi samt att tidningar med fördel kan användas vid språkstudier och i viss mån inom den naturvetenskapliga ämnesgruppen.

Tidningsutgivareföreningen har med största tillfredsställelse hälsat det positiva intresse som från skolans sida visats för en förbättrad tidningsundervisning. Det är TU:s uppfattning att systematiska tidningsstudier har utomordentlig betydelse för skolungdomens samhällsorientering och för utvecklingen av dess kritiska förmåga lika väl som för dess färdigheter i speciella undervisningsämnen.

Experimenten vid de ovan nämnda skolorna har trots sin begränsade skala gett värdefulla erfarenheter av tidningen som pedagogiskt hjälpmedel. Hur tidningsstudierna närmare bör utformas kan dock avgöras först efter ytterligare försök i större omfattning. Det vore därför synnerligen glädjande om en dylik försöksverksamhet kunde komma till stånd.

Den organisatoriska ramen för fortsatta tidningsförsök kan självfallet bli föremål för överväganden. Med hänsyn till den redan hårda konkurrensen mellan gymnasieschemats olika läroämnen är det t. ex. tänkbart att tillkomsten av ännu ett ämne befinner sig mindre önskvärd. Ett alternativ till motionärernas förslag vore kanske att tilldela tidningsstudiet en fast plats eller ett föreskrivet antal lektioner per läsår inom det utrymme som kommer att disponeras för undervisningen i samhällslära eller modersmålet. Motionens förslag om inrättande av särskilda tjänster för »journalistiklärare» förefaller vara en lämplighetsfråga som med fördel torde kunna hänskjutas till skolmyndigheterna.

Oavsett hur man bedömer motionsförslagets enskildheter vill Svenska Tidningsutgivareföreningen ge sitt fulla stöd åt motionärernas huvudsyfte: att tillföra det nya gymnasiet de värden som systematiskt bedrivna tidningsstudier kan skänka.

Utskottet. Med anledning av de till förevarande punkt knutna motionerna får utskottet anföra följande.

I motionerna I: 103 och II: 139 erinras om att rektorerna vid vissa gymnasier annmält till skolöverstyrelsen, att vid gymnasiet icke funnes lärare, som vore villig att åtaga sig sekreteraruppdrag, i vilket ingår åligganden att bl. a. uppgöra arbetsordning och vikariera för rektor. Motionärerna föreslår därför i likhet med överstyrelsen i styrelsens anslagsäskanden för nästa budgetår, att det belopp av 1 000 000 kr., som i enlighet med riksdagens beslut förra året ställts till överstyrelsens förfogande för bestridande av kostnader som sammanhänger med anställande vid de allmänna gymnasierna av kontorsskrivare och en ökning i övrigt av biträdesresurserna vid dessa gymnasier, ökas med 150 000 kr. för

bestridande av kostnader för personal, som utför sekreterargöromål i de fall, då möjlighet att anställa sekreterare icke föreligger. Eftersom det för sekreterararvode beräknade beloppet i sådana fall ej skulle utnyttjas, förutsättes icke härigenom någon reell kostnadsökning uppstå. Motsvarande förslag framföres även i motionerna I: 397 och II: 481 samt I: 481 och II: 574.

Utskottet anser sig för egen del böra erinra om att enligt gällande bestämmelser rörande personal, som anlitas för biträde på rektorsexpeditionerna vid de allmänna läroverken (K. brev den 5 juni 1963), ett fast årligt arvode — 6 500, 7 500 och 8 500 kr., alltefter antalet elever vid skolan — utgår för uppdrag som sekreterare vid gymnasium och med gymnasium förenad realskola. Förslaget härom godtogs förra året av vederbörande personalorganisationer. Enligt bestämmelserna får sålunda fastställt belopp disponeras endast för därmed avsett ändamål. Även om någon reell kostnadsökning inte uppkommer vid ett bifall till vad motionärerna förordat — motionärerna har emellertid föreslagit en anslagshöjning för ändamålet med 150 000 kr. — anser sig utskottet inte av principiella skäl böra förorda en formell uppräknings av det belopp av 1 000 000 kr. som nu står till överstyrelsens förfogande. Då samtidigt medel för arvode som uppdrag som sekreterare icke skulle komma att utnyttjas, skulle det nämligen enligt utskottets uppfattning i praktiken bli fråga om en överflyttning av arvodesmedel för uppdrag som sekreterare till övriga biträdesmedel och därför innebära ett kringgående av dispositionsbestämmelserna för de förra medlen. Utskottet, som insett att fall kan uppkomma där lärare inte är villig att åtaga sig sekreteraruppdrag, anser att hinder icke bör möta för överstyrelsen att inom ramen för eljest tillgängliga medel även under budgetåret 1964/65 anslå belopp för anställande av annan personal, som skall utföra de göromål som eljest åvilar sekreterare. Dylikt bemyndigande har enligt vad utskottet erfarit lämnats överstyrelsen för innevarande budgetår enligt Kungl. Maj:ts beslut den 27 september 1963 och synes lämpligen kunna förnyas för nästa budgetår. Med hänsyn till vad sålunda anförts avstyrker utskottet bifall till motionerna I: 103 och II: 139 ävensom I: 397 och II: 481 samt I: 481 och II: 574, sistnämnda fyra motioner såvitt nu är i fråga.

I motionerna I: 153 och II: 206 har föreslagits att nuvarande 37 arvodes-tjänster som skolkurator ändras till motsvarande antal halvtidstjänster i Ae 15. Ehuru utskottet vill vitsorda betydelsen av kuratorsverksamheten vid de allmänna gymnasierna anser sig utskottet emellertid icke nu böra förorda någon förändring i anställningsvillkoren för kuratorerna. Utskottet vill erinra om att 1960 års gymnasieutredning i sitt betänkade »Ett nytt gymnasium» (SOU 1963: 42) föreslagit en avsevärd förstärkning av den elevvårdande verksamheten genom i första hand anställande av skolkuratorer på samtliga gymnasieorter, totalt ca 85 tjänster. Då frågan om ett nytt gymnasium snart torde komma att underställas riksdagen för prövning bör enligt utskottets mening ett ställnings-tagande till kuratorsverksamhetens omfattning m. m. lämpligen anstå till dess. Utskottet avstyrker därför bifall till ifrågavarande motioner.

I motionerna I: 397 och II: 481 samt I: 481 och II: 574 har yrkats att riksdagen skall anslå 300 000 kr. för bestridande av kostnaderna för hjälp åt lärare vid de allmänna gymnasierna med arbete på institutioner, i bibliotek m. m. och skrivarbete. Då gymnasieutredningen ingående behandlat och avgivit förslag i hithörande frågor och då dessa kan väntas aktualiseras i en kommande proposition om det nya gymnasiet anser sig utskottet icke böra föregripa ett ställningstagande härvidlag. Utskottet avstyrker därför bifall till motionerna I: 397 och II: 481 samt I: 481 och II: 574 i här berört hänseende.

Någon utvidgning av den fr. o. m. innevarande läsår påbörjade försöksverksamheten med skolsekreterare och ställföreträdande rektor, anser sig utskottet inte böra förorda. Utskottet avstyrker alltså yrkandet härom i motionerna I: 397 och II: 481.

Utskottet anser sig inte böra biträda förslag i motionerna I: 504 och II: 609 om inrättande av ytterligare åtta ordinarie lektorstjänster vid de allmänna gymnasierna. Överstyrelsen hade för sin del beräknat ett behov av 12 sådana tjänster och därvid angivit sig ha följt nuvarande praxis för tilldelning av ordinarie lektorstjänster. Överstyrelsens förslag har avvisats av departementschefen med hänsyn till att gjorda beräkningar visat att antalet borde vara oförändrat, i synnerhet vid den begränsning av antalet intagningsavdelningar som departementschefen förordat. Utskottet har ansett sig böra godtaga departementschefens beräkningar och avstyrker alltså bifall till motionerna I: 504 och II: 609.

I motionerna I: 272 och II: 330 har hemställts om riksdagens uttalande att skrivhjälp skall ställas till lärarnas förfogande på grundskolans alla stadier. Departementschefen har, som framgått av det föregående, föreslagit, att 300 000 kr. beräknas för skrivhjälp åt lärare vid de allmänna gymnasierna. Motsvarande anordning förordas komma till stånd inom grundskolans högstadium, där emellertid medelsbehovet med hänsyn till statsbidragskonstruktionen inte påverkas förrän budgetåret 1965/66. Ett väsentligt syfte med de föreslagna anordningarna, som har karaktären av försöksverksamhet, anges vara hur de påverkar lärarnas möjligheter att i större utsträckning fullgöra rent pedagogiska arbetsuppgifter. Enligt utskottets mening bör först erfarenheterna av anordningarna i gymnasiet och på grundskolans högstadium avvaktas innan en utvidgning av biträdeshjälpen till lärare även på andra stadier inom grundskolan närmare kan övervägas. Utskottet avstyrker därför bifall till ifrågavarande motioner.

I motionerna I: 330 och II: 344 har hemställts, att ett nytt gymnasium för vuxna inrättas fr. o. m. nästa budgetår. Ehuru utskottet gärna ser att en ytterligare utbyggnad kommer till stånd av organisationen med vuxengymnasier synes frågan om var ett nytt sådant gymnasium lämpligen skall lokaliseras ännu icke tillräckligt utredd. Det bör därför enligt utskottets mening ankomma på skolöverstyrelsen att ånyo pröva frågan om den lämpligaste förläggningen av ett nytt gymnasium för vuxna. Utskottet avstyrker därför bifall till motionerna I: 330 och II: 344.

I motionen I: 406 föreslås, att riksdagen skall i skrivelse till Kungl. Maj:t begära, att vid det nya gymnasiets utformning försöksverksamhet anordnas med kontinuerligt tidningsstudium som undervisningsämne på gymnasiet.

I likhet med motionärerna och Svenska Tidningsutgivareföreningen, som särskilt yttrat sig i anledning av motionen, vill utskottet understryka betydelsen av systematiska tidningsstudier för den studerande ungdomens samhällsorientering och för utvecklingen av deras kritiska förmåga och färdigheter i speciella undervisningsämnena som modersmål, historia med samhällslära, geografi och språk samt ämnen tillhörande den naturvetenskapliga gruppen. Som nämnts i tidningsutgivareföreningens yttrande pågår redan viss försöksverksamhet i av motionärerna nämnt avseende. Skolöverstyrelsen och tidningsutgivareföreningen samverkar i en gemensam arbetsgrupp för att söka nya vägar att tillvarata tidningen som pedagogiskt hjälpmedel.

Utskottet vill gärna se att nu pågående försöksverksamhet utvidgas. Utskottet förutsätter att skolöverstyrelsen tar ytterligare erforderliga initiativ i nu nämnt syfte.

I vidare mån än vad nu sagts är utskottet icke berett att biträda motionen I: 406. Ett slutligt ställningstagande i frågan synes böra anstå till dess riksdagen får tillfälle att behandla kommande proposition om ett nytt gymnasium. Utskottet förordar att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t — för överstyrelsens underrättande — giver till känna vad utskottet sålunda anfört i anledning av motionen I: 406.

Som framgått av vad som upptagits i det föregående hävdar departementschefen beträffande frågan om gymnasiernas intagningskapacitet — med stöd av gjorda analyser av den faktiska utvecklingen — att denna intagningskapacitet nu i själva verket behöver byggas ut i endast mycket ringa mån för att omkring 30 % av ungdomen skall få möjlighet att studera vid gymnasier, någon som hittills uppställts som mål för gymnasiernas utbyggnad under 1960-talet. Inom den totala ramen beräknar departementschefen att en viss minskning av antalet intagningsavdelningar av allmänt gymnasium och en ökning av antalet fackgymnasier erfordras. Målet bör vara, uttalas det, att fackgymnasiernas andel av den samlade gymnasiekapaciteten skall uppnå minst 40 %.

Antalet intagningsavdelningar vid allmänna gymnasier och fackgymnasier budgetåret 1964/65 beräknas av departementschefen till totalt ca 1 080 avdelningar. Som en jämförelse kan nämnas att antalet intagningsavdelningar innevarande budgetår är 1 047 och att antalet budgetåren 1961/63 utgjorde respektive 951 och 1 012.

Utskottet finner de argument som anförts för en intagningskapacitet av den av departementschefen beräknade omfattningen för budgetåret 1964/65 övertygande och har för sin del icke något att erinra i anledning av att 1 080 avdelningar uppställts som en riktpunkt för det slutliga bestämmandet av antalet intagningsavdelningar.

I motionerna I: 279 och II: 311 har uttryckts oro för att antalet intagningsavdelningar i storstockholmsområdet och andra liknande centra skulle bestämmas till så lågt tal, att en kraftig höjning av intagningspoängen kunde bli en följd. Utskottet har i detta sammanhang erfarit, att skolöverstyrelsen i framställning till ecklesiastikdepartementet beräknat, att en ökning av antalet intagningsavdelningar till åtminstone 1962 års nivå skulle bli erforderlig, om proportionen mellan sökande och intagna skall kunna upprätthållas. Överstyrelsen upplyser emellertid att en betydande förändring till det bättre mot föregående år sker på så sätt, att det 4-åriga gymnasiet helt kommer att upphöra vid de statliga och kommunala allmänna gymnasierna i Stockholm, vilka enbart kommer att omfatta 3-årig studiegång. Inom förortskommunerna synes enligt överstyrelsen inte någon nämnvärd utökning av gymnasieorganisationen äga rum i vad avser de allmänna gymnasierna, dock med det undantaget att ett gymnasium tillkommer i Handen. Hösten 1963 kunde enligt överstyrelsens redovisning 3 643 sökande tagas in i de statliga och kommunala allmänna gymnasierna inom Storstockholm, vilket innebar 851 färre än 1962. Detta ägde samband med tillfällig minskning i antalet parallellavdelningar vid gymnasier i Stockholm till följd av att grundskolan i Norrort endast fördes fram till 8:e årskurs detta år. Antalet avvisade godkända sökande under hösten 1963 uppgick till 737 i storstockholmsområdet.

Vid fackgymnasierna i Storstockholm intogs hösten 1963 836 sökande. Antalet avvisade godkända var 490. En utökning av fackgymnasieorganisationen till hösten 1964 kan, framhåller överstyrelsen, påräknas genom tillkomsten av tekniskt gymnasium i Solna samt inrättande av filialer till tekniskt gymnasium och handelsgymnasium vid vissa förortskommuners gymnasier. Vid sådant förhållande och då Kungl. Maj:t nu är uppmärksammat på problemet genom skolöverstyrelsens hänvändelse förväntar utskottet att det huvudsakliga syftet med motionerna i fråga i denna del därigenom skall kunna tillgodoses. Utskottet finner därför icke att motionsyrkandet i fråga bör påkalla någon särskild åtgärd från riksdagens sida. Rent allmänt torde böra framhållas, att en mera allmän övergång till treårigt gymnasium kommer att för kommuner i andra delar av landet åstadkomma samma tillfälliga »svacka» som omvittnats i motionerna beträffande Stockholm, något som i sin tur under övergångstiden minskar behovet av nya intagningsavdelningar. Utskottet utgår ifrån att skolöverstyrelsen uppmärksammar förhållandet och vidtar de dispositioner som i anledning härav kan bli erforderliga.

Vidkommande motionerna i övrigt har hemställts att riksdagen skulle uttala sig mot en alltför rigorös styrning av elevernas studievägar genom dimensioneringen av olika gymnasieformer. I huvudsak synes motionsyrkandet svara mot den oro som återspeglas i motionerna för att fackgymnasierna får för mycket utrymme på bekostnad av de allmänna gymnasierna. I motionerna har framhävts särskilt starkt, att eleverna själva och deras målsmän bör få välja väg genom skolan.

Utskottet vill här anföra följande. Den betydligt större avvisningsprocenten

vid intagningarna till fackgymnasier talar för att den nuvarande gymnasiepolitiken icke är oberättigad. Enligt för utskottet senast tillgängliga uppgifter utgjorde avvisningsprocenten vid allmänna gymnasier ca 17 %, vid tekniska gymnasier ca 38 % och vid handelsgymnasier 30 %. Utskottet utläser av dessa siffror att efterfrågan på platser vid fackgymnasier är relativt större hos ungdomarna än motsvarande efterfrågan på platser vid allmänna gymnasier. Detta synes alltså tyda på att den förskjutning mot fackgymnasier som håller på att ske inom den totala gymnasieutbildningsramen ganska väl svarar mot den enskilde individens eget önskemål. Att principen om det fria valet i görligaste mån bör upprätthållas anser utskottet riktigt. Principen kan emellertid uppenbarligen i nuvarande läge ej upprätthållas helt konsekvent. Lärarsituationen tvingar oss att göra avsteg från den. Driver man på fritt när det gäller gymnasieintagningen finns också risk för att dimensioneringen av universitet och högskolor starkt försvåras. Det gäller alltså enligt utskottets mening att, med bevarande av så stor frihet som möjligt för den enskilde individen och en aktiv och objektiv upplysningsverksamhet om olika utbildningsvägar i gymnasiet, söka avväga dimensioneringen av gymnasieutbildningen så, att en framsynt skolplanering, som under alla förhållanden synes nödvändig, inte alltför mycket försvåras.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt och har i övrigt icke något att erinra mot vad departementschefen anfört och förordat.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

I. att motionerna I: 103 och II: 139, I: 397 och II: 481 samt I: 481 och II: 574, samtliga motioner i vad de avser anställande av personal som utför sekreterargöromål på rektorsexpeditionerna i de fall då möjlighet att anställa sekreterare ej föreligger, icke må bifallas av riksdagen;

II. att motionerna I: 153 och II: 206, i vad de avser vissa skolkuratorers anställningsvillkor, icke må bifallas av riksdagen;

III. att motionerna I: 272 och II: 330 icke må bifallas av riksdagen;

IV. att motionerna I: 330 och II: 344, i vad de avser inrättande av ett gymnasium för vuxna, icke må bifallas av riksdagen;

V. att motionerna I: 397 och II: 481 samt I: 481 och II: 574, samtliga motioner i vad de avser hjälp åt lärare vid de allmänna gymnasierna med arbete på institutioner, i bibliotek m. m. och skrivarbete, icke må bifallas av riksdagen;

VI. att motionerna I: 397 och II: 481, i vad de avser utvidgning av försöksverksamheten med skolsekreterare och ställföreträdande rektor, icke må bifallas av riksdagen;

VII. att motionerna I: 504 och II: 609, i vad de avser inrättande av ytterligare lektorstjänster, icke må bifallas av riksdagen;

VIII. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 103 och II: 139, I: 153 och II: 206, I: 330 och II: 344, I: 397 och II: 481, I: 481 och II: 574 samt I: 504 och II: 609, samtliga motioner såvitt nu är i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för de statliga allmänna gymnasierna m. m., som föranledes av vad departementschefen förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för de statliga allmänna gymnasierna m. m., att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65:

A v l ö n i n g s s t a t

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	115 510 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	4 791 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	57 265 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	68 346 600
	Summa kr. 245 912 600

Särskilda uppbördsmedel

Avkastning av donationer från kronan m. m. 37 600

Nettoutgift kr. 245 875 000

c) till *Statliga allmänna gymnasier m. m.*: Avlöningar för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 245 875 000 kr.;

IX. att motionerna I: 279 och II: 311 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

X. att riksdagen må, i anledning av motionen I: 406, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört om utvidgning av försöksverksamheten med kontinuerligt tidningsstudium.

28:o) **Statliga allmänna gymnasier m. m.: Omkostnader.** Kungl. Maj:t har (punkt 125, s. 263—265) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 14 825 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fröken *Ljungberg m. fl.* (I: 156) och den andra inom andra kammaren av herr *Anderson* i Sundsvall *m. fl.* (II: 190), i vilka hemställts att riksdagen måtte till Statliga allmänna gymnasier *m. m.*: Omkostnader vad avser Bibliotek och materiel anvisa ett förslagsanslag av 5 420 000 kr.

Beträffande motiveringen för motionsyrkandet torde få hänvisas till motionen I: 156.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagsminskning med 1 240 000.

Med hänsyn till gymnasiets tillväxt, reallinjens ökande andel av gymnasiet samt materielens starka förslitning har skolöverstyrelsen funnit det nödvändigt, att anslagsposten till bibliotek och materiel beräknas efter 45 kr. per elev i stället för efter nuvarande belopp av 38 kr. På grund av elevantalets minskning begränsar sig enligt överstyrelsen kostnadsökningen för ett genomförande av detta förslag till 80 000 kr.

Departementschefen tillstyrker icke någon höjning av det belopp per elev, efter vilket ifrågavarande post för närvarande beräknas. Med beaktande av minskningen i elevantalet förordar departementschefen en minskning av anslagsposten Bibliotek och materiel med 760 000 kr. vid oförändrade bidragsgrunder.

Utskottet. I motionerna I: 156 och II: 190 har föreslagits en uppräkningsanslagsposten Bibliotek och materiel med 80 000 kr. i jämförelse med nu utgående belopp för ändamålet. I jämförelse med det belopp som förordats av departementschefen för nästa budgetår innebär motionärernas förslag, som enligt vad som av det föregående framgått är identiskt med vad skolöverstyrelsen i sina anslagsäskanden för nästa budgetår förordat, en ökning av anslagsposten med 840 000 kr.

Utskottet anser i och för sig en uppräkningsanslag angelägen. Skolöverstyrelsen har också, som framgått av det föregående, anfört starka skäl för en förstärkning av anslagsmedlen på ifrågavarande område. Med hänsyn till att frågan härom emellertid inom kort torde komma att aktualiseras i anslutning till riksdagens ställningstagande till spörsmålet om ett nytt gymnasium, har utskottet funnit sig icke nu böra förorda någon uppräkningsanslag avseende bibliotek och materiel. Utskottet avstyrker därför bifall till motionerna I: 156 och II: 190.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 156 och II: 190, till *Statliga allmänna gymnasier m. m.*: Omkostnader för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 14 825 000 kr.

29:o) **Statliga allmänna gymnasier m. m.: Laboratorieutrustning m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 126, s. 265 och 266), vilket innebär en anslagshöjning med 405 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statliga allmänna gymnasier m. m.: Laboratorieutrustning m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 900 000 kr.

30:o) **Bidrag till driften av högre kommunala skolor.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 127, s. 266—269), vilket innebär en anslagsminskning med 5 400 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till driften av högre kommunala skolor* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 55 800 000 kr.

31:o) **Bidrag till driften av fackskolor.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 128, s. 269), vilket innebär anvisande av ett nytt anslag av 6 000 000 kr. under förutnämnda anslagsrubrik, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till driften av fackskolor* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 6 000 000 kr.

32:o) **Bidrag till vissa kommunala gymnasier m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 129, s. 270 och 271) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, i överensstämmelse med vad departementschefen anfört, besluta om statsbidrag till av departementschefen angivna kommunala gymnasier, dels till Bidrag till vissa kommunala gymnasier m. m. för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 5 150 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehått

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Svanström m. fl.* (I: 110) och den andra inom andra kammaren av herr *Johansson* i Norrköping *m. fl.* (II: 134), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära, att ett korrespondensgymnasium må inrättas i Valdemarsvik fr. o. m. höstterminen 1964, organiserat efter samma principer och föreskrifter som gäller för de tidigare inrättade, statsunderstödda korrespondensgymnasierna (Torsås, Undersåker och Jokkmokk); samt att riksdagen måtte för ändamålet anvisa ett förslagsanslag, som för läsåret 1964/65 upptoges till maximalt 80 000 kr.;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lennart Geijer m. fl.* (I: 150) och den andra inom andra kammaren av herr *Gustafson* i Göteborg *m. fl.* (II: 201), i vilka hemställts att riksdagen måtte vid anvisande av statsbidrag till kvällsgymnasier besluta att detta statsbidrag skall täcka såväl lärarlöner som ATP-avgifter;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lars Larsson m. fl.* (I: 325) och den andra inom andra kammaren av herr *Anderson* i Sundsvall *m. fl.* (II: 310), i vilka hemställts 1. att riksdagen måtte besluta att till samtliga kommunala gymnasier fr. o. m. läsåret 1964/65 skall utgå statsbidrag motsvarande hela den kostnad, som vid ett successivt förstatligande skulle ha åvilat statsverket, samt 2. att riksdagen under åttonde huvudtiteln i riksstaten, punkt 33, Bidrag till vissa kommunala gymnasier m. m., för budgetåret 1964/65 måtte anvisa ett förslagsanslag av 8 650 000 kr.

Beträffande motiveringen för de motionsvis framställda yrkandena får utskottet hänvisa till motionerna II: 134, I: 150 och II: 310.

Kungl. Maj:ts förslag innebär — utöver automatiska utgiftsförändringar — att följande kommunala gymnasier, nämligen Göteborg: Östra realskolan, Malmö: Johannes samrealskola samt de kommunala gymnasierna i Falkenberg, Finspång, Lindsberg, Norrtälje och Ulricehamn, vilka enligt skolöverstyrelsens förslag och i enlighet med hittills tillämpad praxis eljest skulle förstatligas successivt med början budgetåret 1964/65 skall kvarstå under kommunalt huvudmannaskap men med ett statsbidrag, som ger samma kostnadstäckning under nästa budgetår som ett successivt förstatligande skulle ha gjort. Kostnaden för detta särskilda statsbidrag har av departementschefen beräknats till sammanlagt 1 700 000 kr. Totalt innebär Kungl. Maj:ts förslag en anslagshöjning med 3 015 000 kr.

Utskottet. Med anledning av de till förevarande punkt knutna motionerna får utskottet anföra följande.

I motionerna I: 110 och II: 134 har hemställts om åtgärder för inrättande av ett korrespondensgymnasium i Valdemarsvik fr. o. m. höstterminen 1964.

Vissa skäl talar enligt utskottets mening för att ett korrespondensgymnasium förläggas till Valdemarsvik. Då skolöverstyrelsen emellertid icke i sina anslagsäskanden för budgetåret 1964/65 upprepat sitt för innevarande budgetår framförda förslag om tillkomsten av ifrågavarande gymnasium och frågan härom synes fordra ytterligare överväganden inom överstyrelsen är utskottet icke nu berett att förorda bifall till det motionsvis framförda förslaget. Utskottet avstyrker därför bifall till motionerna I: 110 och II: 134.

I motionerna I: 150 och II: 201 föreslås att statsbidrag till kvällsgymnasier skall utgå icke blott som nu för lärarlöner — bidrag härför utgår sedan den 1 juli 1963 under vissa betingelser med 79 % av de faktiska lärarlönerna — utan även för ATP-avgifter. Utskottet finner icke skäl biträda ifrågavarande motionsyrkande. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att den normala principen vid beviljande av statsbidrag för ATP-avgifter inom skolväsendet synes vara, att bidraget kan anknytas till löner som regleras genom statliga lönebestämmelser (motsvarande). Så är exempelvis fallet i fråga om kommunala gymnasier i allmänhet, där departementschefen för nästa budgetår i enlighet med

skolöverstyrelsens förslag upptagit ATP-avgifter som statsbidragsgrundande utgifter. Motsvarande statliga eller motsvarande lönebestämmelser gäller emellertid icke i fråga om lärare vid kvällsgymnasierna.

I motionerna I: 325 och II: 310 har yrkande framställts om att till samtliga kommunala gymnasier fr. o. m. läsåret 1964/65 skall utgå statsbidrag motsvarande hela den kostnad, som vid ett successivt förstatligande skulle ha åvilat statsverket.

Departementschefen har, som framgått av det föregående, med tillämpning i princip av hittillsvarande normer för förstatligande av kommunala gymnasier och i avvaktan på ställningstagande till gymnasieutredningens förslag om en kommunalisering av samtliga gymnasier, förordat att sju kommunala gymnasier, som stode i tur att förstatligas, skall ges samma kostnadstäckning under nästa budgetår som ett successivt förstatligande skulle ha gjort.

Utskottet vill erinra om att riksdagen förra året i enlighet med förslag av statsutskottet (utlåtande nr 145, s. 12) beslöt, att fem kommunala gymnasier utöver de fem Kungl. Maj:t då föreslagit skulle successivt förstatligas med början tidigast budgetåret 1963/64. Bakgrunden till utskottets ställningstagande till frågan om förstatligande av ytterligare kommunala gymnasier var de ekonomiska svårigheter då rådande system för förstatligande innebure för den kommun som är huvudman för ett kommunalt gymnasium, och de kommuner, vilka tillhör ett kommunalt gymnasiums elevområde. Utskottet var emellertid icke berett att, såsom motionsledes då hade påyrkats, tillstyrka förstatligande av samtliga kommunala gymnasier i sin helhet fr. o. m. den 1 juli 1964. En sådan åtgärd skulle enligt utskottet säkerligen medföra orättvisor, om än av annan art än förefintliga, och medföra en kostnadsökning för innevarande budgetår av mycket stor omfattning. Avgörande vid utväljandet av de av utskottet förordade kommunala gymnasierna borde enligt utskottet vara såväl värdkommunens som övriga till elevområdet hörande kommuners ekonomiska förhållanden.

Grunden för utskottets ställningstagande till det nu framförda motionsyrkandet är i ett väsentligt avseende annorlunda nu än då utskottet förra året hade att taga ställning till frågan om ett förstatligande av kommunala gymnasier, så till vida som en proposition i frågan om ett nytt gymnasium snart synes komma att underställas riksdagen, varvid spörsmålet om en kommunalisering av samtliga gymnasier aktualiseras. Detta gör att utskottet i avvaktan härpå icke anser sig böra biträda yrkandet i motionerna I: 325 och II: 310 i sistnämnda syfte. Däremot vill utskottet i anledning av motionerna och med tillämpning av de grundsatser som utskottet förra året drog upp nu förorda, att utöver de sju kommunala gymnasier som Kungl. Maj:t för nästa budgetår föreslagit få fullt statsbidrag fr. o. m. budgetåret 1964/65, ytterligare ett sådant gymnasium erhåller dylikt bidrag fr. o. m. samma tidpunkt. Utskottet, som låtit sig informera om såväl värdkommunernas som övriga till elevområdena hörande kommuners ekonomiska förhållanden, har funnit övervägande skäl tala för att detta kommunala gymnasium bör vara det i Hagfors. Kostnaderna för det »ekono-

miska förstatligandet» av det kommunala gymnasiet i Hagfors — gymnasiet har två paralleller — beräknar utskottet till 150 000 kr.

Vad departementschefen i övrigt under här ifrågavarande punkt förordat har icke givit utskottet anledning till erinran.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

I. att motionerna I: 110 och II: 134, i vad de avser inrättande av ett korrespondensgymnasium i Valdemarsvik, icke må bifallas av riksdagen;

II. att motionerna I: 150 och II: 201 icke må bifallas av riksdagen;

III. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 325 och II: 310, såvitt nu är i fråga, bemyndiga Kungl. Maj:t att, i överensstämmelse med vad utskottet anført, besluta om statsbidrag till följande kommunala gymnasier, nämligen Göteborg: Östra realskolan, Malmö: Johannes samrealskola samt de kommunala gymnasierna i Falkenberg, Finspång, Lindesberg, Norrtälje, Ulricehamn och Hagfors;

IV. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 325 och II: 310 ävensom med avslag å motionerna I: 110 och II: 134, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till vissa kommunala gymnasier m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 5 300 000 kr.

33:o) **Privatskolor: Bidrag till vissa privatskolor.** Kungl. Maj:t har (punkt 130, s. 271—275) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 15 960 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehåft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Edström m. fl.* (I: 166) och den andra inom andra kammaren av herr *Nordstrandh m. fl.* (II: 205), i vilka hemställts att riksdagen måtte dels besluta beträffande bidrag till vissa privatskolor i enlighet med vad motionärerna föreslagit, dels ock till *Privatskolor: Bidrag till vissa privatskolor* för budgetåret 1964/65 anvisa 1 000 000 kr. utöver i statsverkspropositionen föreslagna 15 960 000 kr.;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Boman m. fl.* (I: 253) och den andra inom andra kammaren av herr *von Friesen m. fl.* (II: 199), i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte besluta om ett driftbidrag till Grännaskolan enligt skolöverstyrelsens äskande av 174 000 kr.

Utskottet har ansett sig böra i detta sammanhang taga upp till behandling även ett yrkande i sistnämnda båda motioner om att riksdagen skulle besluta i fråga om ett av skolöverstyrelsen tillstyrkt bidrag av 453 000 kr. till skolbyggnad vid Grännaskolan.

Beträffande motiveringen för de motionsvis framställda yrkandena får utskottet hänvisa till motionerna II: 205 och II: 199.

Kungl. Maj:ts förslag innebär — förutom automatiska utgiftsförändringar — inordnande av gymnasiet vid Franska skolan under detta anslag samt bidrag till fyra nya försöksgymnasicavdelningar vid Lunds privata elementarskola. Totalt innebär Kungl. Maj:ts förslag en anslagshöjning med 680 000 kr.

Skolöverstyrelsen hade härutöver bl. a. föreslagit, att Solbacka läroverk, Sigtunaskolan, Restenässkolan, Viggbyholmsskolan, Mariannelundsskolan och Grännaskolan skulle inordnas under förevarande anslag samt att staten fr. o. m. redovisningsåret 1963/64 helt skulle svara för kostnaderna för pensionering av personalen vid här avsedda privatskolor. Dessa förslag har icke tillstyrkts av *departementschefen*.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt.

Vidkommande de till förevarande punkt knutna motionerna får utskottet anföra följande.

I motionerna I: 166 och II: 205 har hemställts att privatskolornas fortlöpande pensionsavgifter (SPA-avgifter) skall avskaffas och en helstatligt finansierad pensionering införas. Statsbidraget förordas utgå med 100 % av skolornas kostnader för ATP-avgifter. Förändringarna bör enligt motionerna genomföras fr. o. m. redovisningsåret 1963/64. Ersättning bör härjämte enligt förslaget utgå retroaktivt för ATP-kostnader avseende tiden före den 1 juli 1963. För närvarande — sedan den 1 juli 1963 — utgår statsbidrag till ATP- och sjukförsäkringsavgifter vid privatskolorna enligt samma grunder som gäller beträffande driftbidraget till dessa skolor, d. v. s. med i genomsnitt 78 %.

Ehuru i och för sig starka skäl synes tala för att statsverket bör överta kostnaderna för pensionering enligt gällande bestämmelser av lärarpersonalen vid privatskolorna, bör ett ställningstagande i denna fråga enligt utskottets mening anstå, till dess frågan om statens bidrag till privatskolorna kan ses i ett något vidare sammanhang. Ett sådant tillfälle torde yppa sig, sedan utredningen om de utlandssvenska barnens skolgång m. m. slutförts och förslag i anledning av densamma underställts riksdagens prövning. Enligt sina direktiv har utredningen visserligen endast att pröva frågor om statsbidrag till internatskolorna. Enligt utskottets mening synes det emellertid icke oberättigat att i detta sammanhang ta ställning till statsbidragsfrågorna gällande alla kategorier av privatskolor, särskilt som gränserna mellan egentliga privatskolor och internatskolor i själva verket redan synes flytande. Utskottet avstyrker därför bifall till motionerna I: 166 och II: 205.

Grännaskolan tillämpar på ett pedagogiskt mycket lovvärt sätt i sitt utbildningsprogram en undervisningsmetodik som synes förebåda det nya gymnasium som snart kan väntas växa fram. Skolan synes därvid göra rön av stort värde för uppbyggandet av detta nya gymnasium. Att Grännaskolan därtill är av betydande värde för de ungdomars skolgång, som har utländsk skolbakgrund, har omvitnats i motionerna. Det synes angeläget att elevkostnaderna i gör-

ligaste mån hålles nere för att rekryteringen av eleverna skall kunna förbli så bred som möjligt. Utskottet finner alltså i och för sig starka skäl tala för att Grännaskolan skall komma i åtnjutande av statsbidrag. Då även denna fråga emellertid i första hand synes böra lösas i vidare sammanhang — utskottet får erinra om vad utskottet i det föregående anført beträffande utredningen om utlandssvenska barns skolgång — är utskottet icke berett att nu biträda vare sig förslaget om statligt driftbidrag eller investeringsbidrag till en nyuppförd skolbyggnad. Utskottet förutsätter dock att Kungl. Maj:t alltjämt har sin uppmärksamhet riktad på Grännaskolans ekonomiska förhållanden och därest detta visar sig nödvändigt, innan förut berörda utredning slutförts, överväger möjligheterna att inordna skolan under förevarande anslag eller anslaget till bidrag till vissa internatskolor m. m.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

I. att motionerna I: 253 och II: 199, i vad de avser driftbidrag till Grännaskolan, icke må bifallas av riksdagen;

II. att motionerna I: 253 och II: 199, i vad de avser byggnadsbidrag till Grännaskolan, icke må bifallas av riksdagen;

III. att motionerna I: 166 och II: 205, i vad de avser bidrag till vissa privatskolor, icke må bifallas av riksdagen;

IV. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 166 och II: 205 samt I: 253 och II: 199, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Privatskolor: Bidrag till vissa privatskolor* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 15 960 000 kr.

34:o) **Privatskolor: Bidrag till hälsovården vid vissa privatskolor.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 131, s. 275 och 276), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Privatskolor: Bidrag till hälsovården vid vissa privatskolor* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 43 000 kr.

35:o) **Privatskolor: Bidrag till vissa internatskolor m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 132, s. 276 och 277) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 1 735 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Per-Olof Hanson* (I: 102) och den andra inom andra kammaren av herr *Keijer m. fl.* (II: 136), i vilka hemställts att riksdagen måtte till Ekebyholmsskolan, Rimbo, för budgetåret 1964/65 anvisa 129 000 kr. samt i anledning härav uppräknat anslaget till *Privatskolor: Bidrag till vissa internatskolor m. m.* för budgetåret 1964/65 med 129 000 kr.;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Per-Olof Hanson m. fl.* (I: 482) och den andra inom andra kammaren av herr

Helén m. fl. (II: 588), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta att Viggbyholmsskolan även i vad avser realskolan för läsåret 1964/65 skall erhålla statsbidrag enligt åttonde huvudtiteln, punkt 36, eller 5 kr. per elev och dag av läsåret.

Beträffande motiveringen för de motionsvis framställda yrkandena får utskottet hänvisa till motionerna II: 136 och I: 482.

Kungl. Maj:ts förslag innebär — förutom automatiska utgiftsförändringar — en höjning av statsbidraget till Solbacka läroverk, Sigtunaskolan, Restenässkolan, Viggbyholmsskolan och Mariannelundsskolan från tre till fem kr. för elev och dag samt en höjning av bidraget till estniska gymnasiet med 4 000 kr. Totalt innebär Kungl. Maj:ts förslag en anslagshöjning med 793 000 kr.

Skolöverstyrelsen hade bl. a. föreslagit, att Ekebyholmsskolan i Rimbo skulle inordnas under förevarande anslag samt att statsbidrag skulle utgå jämväl för Viggbyholmsskolans treåriga realskola och Mariannelundsskolans tvååriga realskola. Dessa förslag har icke tillstyrkts av *departementschefen*.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förslag för nästa budgetår.

Vidkommande motionerna I: 102 och II: 136 samt I: 482 och II: 588 synes i och för sig goda skäl — särskilt från social synpunkt — tala för att både Ekebyholmsskolan och Viggbyholmsskolan bör komma i åtnjutande av statsbidrag för såväl gymnasium som realskola. Viggbyholmsskolan har nu statsbidrag för sitt fyraåriga gymnasium under det att statsbidrag över huvud icke utgår till Ekebyholmsskolan. Med hänsyn till att ett ställningstagande i statsbidragsfrågan emellertid synes avhängigt av resultatet av pågående utredningsarbete beträffande internatskolorna, omnämnt under föregående punkt, är utskottet emellertid icke berett att nu förorda någon utvidgning utöver vad Kungl. Maj:t för nästa budgetår föreslagit av det statliga bidraget till internatskolorna. Utskottet avstyrker därför bifall till ifrågavarande motioner.

Enligt vad utskottet erfarit synes sannolikt att de allmänna gymnasierna fr. o. m. höstterminen 1964 kommer att ta emot nya elever blott i det treåriga gymnasiet. Därest det fyraåriga gymnasiet vid Viggbyholmsskolan skulle komma att som konsekvens härav icke intaga studerande i första ring utgår utskottet ifrån att det statsbidrag som skulle ha utgått för denna ring i stället får disponeras för realskolans avslutningsklass.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

I. att motionerna I: 102 och II: 136, i vad de avser bidrag till Ekebyholmsskolan, icke må bifallas av riksdagen;

II. att motionerna I: 482 och II: 588, i vad de avser bidrag till Viggbyholmsskolan, icke må bifallas av riksdagen;

III. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 102 och II: 136 samt I: 482 och II: 588, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Privatskolor: Bidrag till vissa internatskolor m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 1 735 000 kr.

36:o) Intagningsnämnder vid allmänna gymnasier m. fl. läroanstalter. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 133, s. 277 och 278), vilket innebär en anslagshöjning med 34 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Intagningsnämnder vid allmänna gymnasier m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 70 000 kr.

37:o) Vissa kostnader för student- och realexamina. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 134, s. 278), vilket innebär en anslagshöjning med 185 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Vissa kostnader för student- och realexamina* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 1 400 000 kr.

38:o) Tekniska gymnasier: Avlöningar. Kungl. Maj:t har (punkt 135, s. 279—286) föreslagit riksdagen att dels besluta, att i Solna, Sundsvall och Umeå landskommun skall fr. o. m. budgetåret 1964/65 successivt upprättas nya tekniska gymnasier, dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för de tekniska gymnasierna, som föranledes av vad departementschefen förordat, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för de tekniska gymnasierna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65, dels ock till Tekniska gymnasier: Avlöningar för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 40 800 000 kr.

Kungl. Maj:ts förslag avser — förutom automatiska utgiftsförändringar — i huvudsak följande.

- 1) inrättande av tekniska gymnasier i Solna, Sundsvall och Umeå landskommun fr. o. m. budgetåret 1964/65;
 - 2) inrättande av en rektorstjänst i Bp 1 vid vart och ett av de föreslagna nya tekniska gymnasierna;
 - 3) inrättande av 95 lektorstjänster;
 - 4) inrättande av 64 adjunktstjänster i lönegrad Ae 23;
 - 5) inrättande av sju tjänster som institutionstekniker i Ae 9;
 - 6) inrättande av en vaktmästartjänst i Ae 8 vid vart och ett av de föreslagna nya tekniska gymnasierna;
 - 7) inrättande av en kontorsbiträdestjänst vid tekniska gymnasiet I i Göteborg.
- Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 4 000 000 kr.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt samt hemställer,

att riksdagen må

1. besluta, att i Solna, Sundsvall och Umeå landskommun skall fr. o. m. budgetåret 1964/65 successivt upprättas nya tekniska gymnasier;

2. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för de tekniska gymnasierna, som föranledes av vad departementschefen förordat;

3. godkänna följande avlöningsstat för de tekniska gymnasier, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65:

A v l ö n i n g s s t a t

U t g i f t e r

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	17 412 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	479 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	12 426 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	10 489 000
	Summa kr. 40 806 000

S ä r s k i l d a u p p b ö r d s m e d e l

Examensavgifter m. m.	6 000
	Nettoutgift kr. 40 800 000

4. till *Tekniska gymnasier: Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 40 800 000 kr.

39:o) **Tekniska gymnasier: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 136, s. 286 och 287), vilket innebär en anslagshöjning med 635 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tekniska gymnasier: Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 4 725 000 kr.

40:o) **Tekniska gymnasier: Materiel, böcker m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 137, s. 287—289) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 5 300 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehäft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Nyman* och *Dahlén* (I: 495) och den andra inom andra kammaren av herr *Enskog m. fl.* (II: 575), i vilka hemställts att riksdagen måtte begära att Kungl. Maj:t föreslår 1965 års riksdag att till *Tekniska gymnasier: Materiel, böcker m. m.* anvisas ett reservationsanslag av minst samma belopp som föreslås av överstyrelsen på grundval av framlagd utredning.

Beträffande motiveringen för det gjorda yrkandet torde få hänvisas till motionen I: 495.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har föreslagit en höjning av detta anslag med 5 216 000 kr. för nästa budgetår. Till överstyrelsens anslagsframställning har fogats, bl. a., en av en expertgrupp på uppdrag av överstyrelsen framlagd utredning angående utrustningsbehovet vid tekniska gymnasier.

Departementschefen uttalar sin tillfredsställelse över den utredning som framlagts inom överstyrelsen beträffande de tekniska gymnasiernas behov av undervisningsmateriel och laboratorieutrustning samt nämner att en med utredningens bedömning av utrustningsbehovet och de därmed förenade kostnaderna i allt väsentligt överensstämmande uppfattning redovisas av gymnasieutredningen i dess huvudbetänkande. *Departementschefen* finner det emellertid inte möjligt att nu genomföra en större ökning av anslaget än som krävs med hänsyn till den av honom förordade utbyggnaden av de tekniska gymnasierna och tillstyrker med hänsyn härtill en höjning av anslaget med 1 100 000 kr. till 5 300 000 kr.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt.

Med anledning av motionerna I: 495 och II: 575 vill utskottet framhålla, att utskottet finner det ytterst angeläget att de tekniska gymnasierna för sina viktiga utbildningsuppgifter erhåller tillfredställande möjligheter att anskaffa och i mån av behov förnya materiel och utrustning. Då frågan om en mera allmän uppräkningslista kan komma att aktualiseras inom kort i anslutning till kommande riksdagsbehandling av frågan om ett nytt gymnasium är utskottet icke berett att nu taga ställning till hur stort anslag som bör beräknas för ifrågasatt ändamål för budgetåret 1965/66. Utskottet avstyrker därför bifall till det i motionerna I: 495 och II: 575 gjorda yrkandet i detta syfte.

Utskottet hemställer,

I. att riksdagen må till *Tekniska gymnasier: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 5 300 000 kr.;

II. att motionerna I: 495 och II: 575 icke må av riksdagen bifallas.

41:o) **Tekniska gymnasier: Fortbildningskurser.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 138, s. 289 och 290), vilket innebär en anslagshöjning med 10 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tekniska gymnasier: Fortbildningskurser* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 60 000 kr.

42:o) **Sjöbefälsskolorna: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 139, s. 290—296) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de åtgärder som erfordras för genomförande av en av departementschefen förordad omläggning av radiotelegrafistutbildningen, dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för sjöbefälsskolorna, som föranledes av vad departementschefen anfört, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för sjöbefälsskolorna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65, dels ock till Sjöbefälsskolorna: Avlöningar för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 3 690 000 kr.

Kungl. Maj:ts förslag innebär att anslagen till sjöbefälsskolorna, vilka för innevarande budgetår är uppförda under riksstatens sjätte huvudtitel, fr. o. m. nästa budgetår uppföres under åttonde huvudtiteln. I övrigt innebär Kungl. Maj:ts förslag — förutom vissa automatiska utgiftsförändringar — följande.

- 1) vid envar av sjöbefälsskolorna i Göteborg och Kalmar inrättas för utbildning av radiotelegrafister en lektorstjänst i radioteknik m. m. i Ao 27 eller 25 och en lärartjänst i radiotelegrafering m. m.;
- 2) vid sjöbefälsskolan i Kalmar inrättas för utbildning av sjöingenjörer en lektorstjänst i maskinteknik m. m. i Ao 27 eller 25;
- 3) medel beräknas för timplärare för den föreslagna utbildningen av radiotelegrafister och sjöingenjörer;
- 4) vid sjöbefälsskolan i Göteborg inrättas en lektorstjänst i elektroteknik m. m. i Ao 27 eller 25 och en adjunktstjänst i navigation m. m. i Ao 23;
- 5) fem adjunktstjänster i svenska och främmande språk i Ao 23 inrättas;
- 6) anslagsposten Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t, uppräknas med 20 000 kr. Totalt innebär Kungl. Maj:ts förslag en anslagshöjning med 479 000 kr.

Departementschefen har bl. a. förordat, att radiotelegrafistutbildningen skall förläggas till sjöbefälsskolorna, samt tillstyrkt att dylik utbildning nästa budgetår anordnas vid sjöbefälsskolorna i Göteborg och Kalmar. Sjöfartsstyrelsen hade föreslagit, att radiotelegrafistutbildning under nästa budgetår skulle påbörjas även vid sjöbefälsskolan i Stockholm. Detta förslag har inte tillstyrkts av departementschefen. För att inte kursavgifter skall behöva uttagas av de radiotelegrafister, som kommer att utbildas vid teleskolan i Stockholm, föreslår departementschefen under nästa anslagspunkt att medel beräknas så att de kostnader för telestyrelsen, vilka hittills bestritts av elevavgifter, skall kunna bestridas av statsverket.

1963 års organisationskommitté för skolväsendets centrala ledning m. m. har i en promemoria rörande den regionala och lokala ledningen av sjöbefälsskolorna bl. a. föreslagit, att sjöbefälsskolorna fr. o. m. den 1 juli 1964 skall ställas under de kommunala skolstyrelserna samt att kommunerna skall erhålla kompensation för de härmed följande nya uppgifterna dels genom befrielse från skyldighet att tillhandahålla bostad åt rektor eller utgiva hyresersättning, dels genom rätt att behålla ersättningar för upplåtelse av tomt och lokaler, dels ock genom ersättning för anordnande av skolhälsovård. Departementschefen förklarar sig ha för avsikt att föreslå Kungl. Maj:t att senare för riksdagen framlägga särskild proposition angående skolväsendets centrala ledning samt framhåller, att, därest riksdagen skulle besluta i enlighet med organisationskommitténs förslag, kompensation till kommunerna för utgifter för skolhälsovården bör bestridas ur den i avlöningsstaten för sjöbefälsskolorna ingående posten Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t. Beträffande omkostnadsstaten bör enligt departementschefen Kungl. Maj:t i dylikt fall få föreskriva, att, såvitt avser hyror och hyresersättningar, de i staten beräknade uppbördsmedlen inte skall uppbäras.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt och hemställer alltså,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de åtgärder som erfordras för genomförande av den av departementschefen förordade omläggningen av radiotelegrafistutbildningen;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för sjöbefälsskolorna, som föranledes av vad departementschefen anfört;

c) godkänna följande avlöningsstat för sjöbefälsskolorna att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 652 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	34 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 169 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	835 000

Summa kr. 3 690 000

d) till *Sjöbefälsskolorna*: Avlöningar för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 3 690 000 kr.

43:o) **Sjöbefälsskolorna: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 140, s. 297 och 298), vilket innebär en anslagshöjning med 82 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Sjöbefälsskolorna*: *Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 279 000 kr.

44:o) **Sjöbefälsskolorna: Utrustning m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 141, s. 298 och 299), vilket innebär dels sammanförande av de för sjöbefälsskolorna uppförda reservationsanslagen Inventarier till nya skollokaler, Utrustning, samt Ersättning åt författare av läroböcker m. m. till ett nytt reservationsanslag under förenämnda rubrik, dels en anslagshöjning med 179 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Sjöbefälsskolorna*: *Utrustning m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 730 000 kr.

45:o) **Sjöbefälsskolorna: Fortbildningskurser m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 142, s. 299 och 300), vilket innebär en anslagshöjning med 60 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Sjöbefälsskolorna*: *Fortbildningskurser m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 110 000 kr.

46:o) **Bidrag till handelsgymnasier.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 143, s. 300—302), vilket innebär en anslagshöjning med 2 500 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till handelsgymnasier* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 15 000 000 kr.

47:o) **Vissa kostnader för handelsgymnasieexamen.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 144, s. 302), vilket innebär en anslagshöjning med 10 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Vissa kostnader för handelsgymnasieexamen* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kr.

48:o) **Specialgymnasiet för lantbruks-, mejeri- och skogsstuderande.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 145, s. 302 och 303), vilket innebär en anslagshöjning med 61 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Specialgymnasiet för lantbruks-, mejeri- och skogsstuderande* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 215 000 kr.

Yrkesskolor m. m.

49:o) **Konstfackskolan: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 146, s. 304 och 305), vilket innebär en anslagshöjning med 177 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65, vidtaga den ändring i personalförteckningen för konstfackskolan, som föranledes av vad departementschefen anförde;

b) godkänna följande avlöningsstat för konstfackskolan, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65:

Avlöningsstat

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	612 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	36 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 122 500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	650 600

Summa kr. 2 421 800

Särskilda uppbördsmedel

1. Elevavgifter, förslagsvis	22 000	
2. Avkastning av Sjöstedtska fonden	2 880	
3. Bidrag från Stockholms stad, förslagsvis	236 920	261 800
		2 160 000

Nettoutgift kr. 2 160 000

c) till *Konstfackskolan: Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 2 160 000 kr.

50:o) **Konstfackskolan: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 147, s. 306), vilket innebär en anslaghöjning med 28 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Konstfackskolan: Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 294 000 kr.

51:o) **Konstfackskolan: Undervisningsmateriel m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 148, s. 306 och 307), vilket innebär en anslagsminskning med 20 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Konstfackskolan: Undervisningsmateriel m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kr.

52:o) **Bidrag till driften av centrala yrkesskolor.** Kungl. Maj:t har (punkt 149, s. 307—318) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att i av departementschefen angivna fall meddela särskilda beslut om statsbidrag, dels till Bidrag till driften av centrala yrkesskolor för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 43 000 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herrar *Björkman* och *Palm* väckt motion (II: 570), i vilken hemställts att Grafiska institutet i huvudsaklig överensstämmelse med institutets 1962 ingivna äskanden fr. o. m. budgetåret 1964/65 erhåller ett till 328 000 kr. uppräknat statsbidrag med åläggande att fr. o. m. höstterminen 1964 sänka elevavgifterna till 200 kr. per läsår och fr. o. m. höstterminen 1965 bredda undervisningen.

Beträffande motiveringen för det motionsvis gjorda yrkandet torde få hänvisas till motionen.

Av statsrådsprotokollet inhämtas bl. a. följande.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallade chefen för ecklesiastikdepartementet den 30 december 1960 *sakkunniga för utredning rörande textil- och konfektionsindustrins utbildningsbehov*. De sakkunniga har den 26 novem-

ber 1962 avlämnat betänkandet »Utbildningen av textil- och konfektionstekniker m. fl.» (stencilerat). Beträffande innehållet i betänkandet samt avgivna remissyttranden torde få hänvisas till punkten 149, s. 309—313.

Genom beslut den 10 mars 1961 uppdrog Kungl. Maj:t åt *barnanstaltsutredningen* att utreda frågan om förbättrad utbildning för vårdpersonal vid barnanstalter. Utredningen har efter fullgörandet av nämnda uppdrag i december 1962 framlagt betänkandet »Förbättrad utbildning för vårdpersonal vid barnanstalter» (SOU 1962:57). Redovisning för innehållet i detta betänkande lämnas på s. 313 och 314.

Enligt förslag av 1963 års *organisationskommitté för skolväsendets centrala ledning m. m.* skall till den nya skolöverstyrelsens ämbetsområde föras bl. a. den hemvårdarinneutbildning, som nu bedrivs av socialstyrelsen, samt utbildningen av barnhemsföreståndare vid Sociala barna- och ungdomsvårdsseminariet och Svenska socialvårdsförbundets utbildning av ålderdomshemsföreståndare. Med hänsyn härtill föreslås, att statsbidrag till ifrågavarande utbildning, som för närvarande utgår från tre skilda anslag under femte huvudtiteln, fr. o. m. nästa budgetår skall bestridas ur anslagen till centrala och lokala yrkesskolor.

I en i oktober 1963 avlämnad promemoria rörande social hemhjälp har *familjeberedningen* framlagt förslag till reformering av utbildningen för hemhjälpsspersonal. Förslaget redovisas på s. 315.

Svenska socialvårdsförbundet har hemställt, att huvudmannaskapet för förbundets institut för utbildning av ålderdomshemsföreståndare fr. o. m. den 1 juli 1964 måtte övertagas av staten. Under förutsättning att full ersättning av statsmedel kan utgå för de beräknade kostnaderna för utbildningen är emellertid förbundet villigt att fram till den 1 januari 1965 vara huvudman för institutet.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har i utlåtande över socialvårdsförbundets framställning förklarat sig dela förbundets uppfattning, att utbildningen av personal på åldringsvårdens område bör hänföras till den reguljära yrkesutbildningen. Överstyrelsen finner det emellertid lämpligt att förbundet bibehåller huvudmannaskapet för sin kurs t. o. m. utgången av år 1964.

Slutligen har styrelsen för *Grafiska institutet* anhållit om ökat statligt stöd till institutet och *Föreningen Handarbetets vänner* om statsbidrag till av föreningen planerad utbildning av konsulenter och företagsledare för hemslöjds-, heminrednings- och textilföretag m. m.

Departementschefen anför bl. a. följande.

»Med hänsyn till rådande konkurrensförhållanden inom textil- och konfektionsindustrin och den tekniska utveckling som ägt rum måste ökade krav ställas

på utbildningen för ifrågavarande yrkesområden. I det av de sakkunniga för utredning rörande textil- och konfektionsindustrins utbildningsbehov framlagda betänkandet lämnas en utförlig redovisning för olika yrken inom textil- och konfektionsindustrin samt uppgifter rörande lämplig utbildning för dessa och beräknat personalbehov. Med utgångspunkt i detta material har de sakkunniga framlagt förslag till utbildning vid tekniska gymnasier och fackskolor samt vid textilinstitutet i Borås och Norrköping.

De sakkunnigas förslag rörande textil utbildning vid de tekniska gymnasierna och fackskolorna bör prövas i samband med gymnasieutredningens respektive fackskoleutredningens förslag till differentieringar vid nämnda skolformer. Jag är därför inte beredd att nu taga ställning till i vad mån dylik utbildning bör anordnas vid gymnasier och fackskolor.

Utbildningen av andra tekniker på det textila området än gymnasieingenjörer är huvudsakligen förlagd till textilinstitutet i Borås och Lennings textiltkniska institut i Norrköping. De sakkunniga har utgått från att samtliga de kurser, som föreslagits för utbildning av tekniker, skall anordnas vid textilinstitutet i Borås. Vissa av kurserna anses också böra anordnas i Norrköping. Mot de sakkunnigas förslag rörande förläggningen och utformningen av ifrågavarande utbildning har jag inte någon erinran. Såsom utredningen framhållit, torde det emellertid få ankomma på överstyrelsen för yrkesutbildning att företaga en granskning och eventuell överarbetning av framlagda förslag till läroplaner.

De sakkunnigas förslag att statsbidrag till utbildningen vid textilinstitutet skall utgå enligt för central yrkesskola gällande grunder biträder jag. Från intressenter för nämnda institut har uttalats vissa farhågor för att instituten vid en ombildning till centrala yrkesskolor skulle förlora sin fria ställning samt framförts synpunkter rörande lönesättningen vid instituten. Enligt min mening bör en övergång till de föreslagna statsbidragsgrunderna inte utgöra hinder för att instituten bibehåller sina nuvarande namn. Frågan om en närmare reglering av anställnings- och avlöningsförhållanden för skoledare och lärare vid instituten bör det ankomma på Kungl. Maj:t att pröva.

Med anledning av att barnanstaltsutredningen nu framlagt förslag rörande utbildning av vårdpersonal vid barnanstalter, vill jag framhålla, att jag finner det mycket angeläget, att åtgärder vidtages för att snarast möjligt få till stånd en bättre utbildning för sådan personal. Det synes, som utredningen föreslagit, lämpligt att en utbildning i nya och effektivare former anordnas vid yrkesskolorna. Någon närmare ställning till den föreslagna utbildningens innehåll och organisation anser jag mig emellertid inte böra taga i detta sammanhang, bland annat av det skälet, att utbildningen av utredningen avsetts få ett nära samband med utbildningen av personal för barnstugeverksamheten. Jag ämnar därför återkomma till utredningens förslag i samband med min behandling av frågan om utbildning av förskollärare.

Den av familjeberedningen föreslagna omläggningen av utbildningen för hemhjälppersonal, som jag finner välmotiverad, bör genomföras fr. o. m. nästa

budgetår. Fastställandet av läroplaner för ifrågavarande utbildning ankommer på överstyrelsen för yrkesutbildning. Därest den nya utbildningen inte skulle komma till stånd i tillräcklig omfattning under budgetåret 1964/65 bör de s. k. prov- och kompletteringskurserna övergångsvis kunna anordnas genom yrkesskolornas försorg. Kostnaderna för dessa kurser bör därvid kunna bestridas ur förevarande anslag eller anslaget till lokala yrkesskolor.

Då jag finner det angeläget, att den av socialvårdsförbundet bedrivna utbildningen av ålderdomshemsföreståndare inte nedlägges innan utbildningen kan övertagas av kommunal eller landstingskommunal yrkesskola, förordar jag, att för budgetåret 1964/65 Kungl. Maj:t skall äga bemyndigande att medge bidrag till socialvårdsförbundet med belopp motsvarande hela kostnaden för ifrågavarande utbildning.

Kungl. Maj:t har beträffande vissa enskilda yrkesskolor vid olika tillfällen erhållit riksdagens bemyndigande att meddela beslut om statsbidrag enligt för central yrkesskola stadgade grunder. Med anledning av den i enlighet med förslag i propositionen 1963:170 genomförda statliga löneregleringen för skolledare och lärare vid statsunderstödda kommunala och landstingskommunala yrkesskolor har ändringar vidtagits i bestämmelserna rörande statsbidrag till centrala yrkesskolor. Till central kommunal yrkesskola utgår fr. o. m. innevarande budgetår statsbidrag med 100 % av de faktiska lönekostnaderna beräknade efter viss schablon.

På grund av de nya statsbidragsbestämmelserna, som är grundade på det förhållandet att statlig lönereglering föreligger, är det inte längre möjligt att för beräkning av statsbidrag till enskild yrkesskola, där statlig lönereglering ej gäller, utan vidare tillämpa för central yrkesskola gällande grunder. Jag föreslår därför, att till ifrågavarande enskilda yrkesskolor i stället skall utgå statsbidrag med belopp, som Kungl. Maj:t i varje särskilt fall bestämmer, varvid statligt stöd skall kunna ges av högst samma omfattning som till central kommunal yrkesskola.

Till Grafiska institutet utgår för närvarande statsbidrag enligt för enskild lokal yrkesskola, grupp A, gällande bestämmelser. Med hänsyn till att utbildningen vid institutet, som delvis är av postgymnasial karaktär, saknar motsvarighet inom landet, anser jag det motiverat, att institutet erhåller ökat statligt stöd, samt förordar, att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att meddela beslut om statsbidrag till institutet.

Vid remissbehandlingen av 1953 års lärarinneutbildningskommittés betänkande »Lärarutbildningen på det husliga området» (SOU 1957:28) framfördes viss kritik mot att kommittén i sitt utbildningsprogram ej beaktat hemslöjdens behov av personal med kvalificerad vävutbildning. Med anledning härav förklarade jag i propositionen 1960:95 mig finna det principiellt riktigt att, såsom kommittén gjort, hålla isär lärarutbildningen och yrkesutbildning för hemslöjdsändamål, samt nämnde, att man inom överstyrelsen för yrkesutbildning över-

vägede olika möjligheter att tillgodose behovet av mera kvalificerad utbildning för hemslöjdsändamål. Den av Föreningen Handarbetets vänner planerade utbildningen skulle enligt min mening vara mycket lämplig för ifrågavarande personal och jag finner det angeläget att utbildningen kommer till stånd. Jag vill därför tillstyrka, att till Föreningen Handarbetets vänner får utgå bidrag till kostnaderna för denna utbildning med av Kungl. Maj:t fastställt belopp.

I propositionen 1963:144 förklarade jag, att till det nya skolämbetsverkets uppgifter skulle höra att med stöd av lokala och regionala skolmyndigheter planera yrkesutbildning för all ungdom. Med ungdom avsåg jag personer under 21 år. Yrkesutbildning för ungdom under 21 år, vilken tidigare bedrivits med anlitan­de av omskolningsmedel, bör därför — med undantag för utbildning vid de s. k. riksyркesskolorna — inordnas i den reguljära yrkesutbildningen.»

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt och har inte något att erinra mot vad departementschefen anfört och förordat.

I motionen II:570 har föreslagits att Grafiska institutet fr. o. m. budgetåret 1964/65 skall erhålla ett statsbidrag av 328 000 kr. per år. Utskottet vill med anledning härav framhålla, att utskottet i likhet med motionärerna finner det angeläget, att statsbidraget till Grafiska institutet höjes, så att det blir möjligt att vidtaga planerade utvidgningar av undervisningen vid institutet samt att sänka elevavgifterna. Departementschefen har förordat, att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att meddela beslut om statsbidrag till institutet. Utskottet delar departementschefens uppfattning, att det bör få ankomma på Kungl. Maj:t att pröva hur stort statsbidrag som skall utgå. Utskottet vill också framhålla, att det av departementschefen föreslagna bemyndigandet skulle göra det möjligt för Kungl. Maj:t att i framtiden snabbare anpassa statsbidraget efter behovet, än om riksdagen årligen skulle besluta om statsbidragets storlek. Utskottet anser sig således icke böra tillstyrka det i motionen II:570 framförda förslaget att bidrag till institutet skall utgå med ett av riksdagen fastställt belopp av 328 000 kr.

Utskottet instämmer i departementschefens uttalande, att yrkesutbildning för ungdom under 21 år, vilken tidigare bedrivits med anlitan­de av omskolningsmedel, bör — med undantag för utbildning vid de s. k. riksyркesskolorna — inordnas i den reguljära yrkesutbildningen. Det är enligt utskottets mening angeläget, att den reguljära yrkesutbildningsorganisationen erhåller sådan omfattning att omskolning icke erfordras i dessa åldersgrupper.

I samband med behandlingen av förevarande anslag vill utskottet även framhålla, att det enligt utskottets mening från olika synpunkter kan ifrågasättas, om det finns anledning att fortsättningsvis bibehålla den nuvarande skillnaden i statsbidragshänseende mellan centrala och lokala yrkesskolor. Spörsmålet härom torde lämpligen böra prövas av i första hand yrkesskoleberedningen.

Utskottet hemställer alltså,

I. att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i de av departementschefen angivna fallen meddela särskilda beslut om statsbidrag;

b) till *Bidrag till driften av centrala yrkesskolor* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 43 000 000 kr.;

II. att motionen II:570 icke må bifallas av riksdagen.

53:o) **Bidrag till driften av lokala yrkesskolor.** Kungl. Maj:t har (punkt 150, s. 318—320) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 121 000 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehåft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lundström m. fl.* (I: 493) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 604), i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte medge att statsbidraget till inbyggda skolor och företagsskolor i överensstämmelse med överstyrelsens för yrkesutbildning förslag uppräknas med 4 400 000 kr. utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit och därför till *Bidrag till driften av lokala yrkesskolor* för budgetåret 1964/65 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 125 400 000 kr.;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Stefanson m. fl.* (I: 498) och den andra inom andra kammaren av herr *Nordgren m. fl.* (II: 602), i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte anvisa ett förslagsanslag av 112 400 000 kr. till *Bidrag till driften av lokala yrkesskolor*.

Beträffande motiveringen för de i motionerna gjorda yrkandena får utskottet hänvisa till motionerna II: 604 och I: 498.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 26 000 000 kr., vilket belopp motsvarar de automatiska kostnadsökningarna.

Överstyrelsen för yrkesutbildning hade föreslagit en höjning av statsbidraget till inbyggda skolor och företagsskolor. Detta förslag har icke tillstyrkts av departementschefen.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt.

I motionerna I: 493 och II: 604 samt I: 498 och II: 602 har föreslagits en uppräknings av statsbidraget till inbyggda skolor och företagsskolor med 25 %. *Utskottet* vill med anledning härav erinra om att utskottet vid föregående års riksdag hade att taga ställning till motioner med samma förslag. *Utskottet* avstyrkte då (utlåtande nr 8, punkt 52) bifall till förslaget med hänsyn till att frågan om statsbidragsgivningen till inbyggda skolor och företagsskolor borde prövas av den avsedda yrkesskoleutredningen. Denna utredning (yrkesskoleberedningen) har nu tillsatts. *Utskottet* har icke i anledning av motionerna I: 493 och II: 604

samt I: 498 och II: 602 ansett sig böra frångå den uppfattning, varåt utskottet i föl gav uttryck.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag även-
som med avslag å motionerna I: 493 och II: 604 samt I: 498 och
II: 602, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till
driften av lokala yrkesskolor* för budgetåret 1964/65 anvisa ett
förslagsanslag av 121 000 000 kr.

54:o) **Bidrag till bergsskolan i Filipstad.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 151, s. 320), vilket innebär en anslagshöjning med 30 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till bergsskolan i Filipstad* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 290 000 kr.

55:o) **Bidrag till anordnande av kurser för utbildning av elektriska installatörer.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 152, s. 320 och 321), vilket innebär en anslagshöjning med 5 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till anordnande av kurser för utbildning av elektriska installatörer* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 95 000 kr.

56:o) **Kurs för utbildning av sysselsättnings- och arbetsterapeuter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 153, s. 321), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kurs för utbildning av sysselsättnings- och arbetsterapeuter* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 78 000 kr.

57:o) **Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 154, s. 322 och 323) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 3 024 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehått

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lundström m. fl.* (I: 493) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 604), i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte medge att statsbidraget till lärlingsutbildning hos hantverksmästare uppräknas med 263 000 kr. utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit och därför till Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. m. för budgetåret 1964/65 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 3 287 000 kr.;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Stefanson m. fl.* (I: 498) och den andra inom andra kammaren av herr *Nordgren m. fl.* (II: 602), i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte anvisa ett förslagsanslag av 3 387 000 kr. till Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. m.

Beträffande motiveringen för de i motionerna gjorda yrkandena får utskottet hänvisa till motionerna II: 604 och I: 498.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 324 000 kr., vilket belopp motsvarar de automatiska kostnadsökningarna.

Överstyrelsen för yrkesutbildning hade framlagt förslag om utökning av antalet bidragsrum med 200 till 2 100 samt om höjning av grundbidrag och kurstillägg med ca 25 %, vilket är en lika stor höjning som överstyrelsen föreslagit beträffande bidragen till inbyggda skolor och företagsskolor. *Departementschefen* har icke tillstyrkt dessa förslag.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt.

I motionerna I: 493 och II: 604 samt I: 498 och II: 602 har föreslagits höjningar av grundbidrag och kurstillägg i enlighet med överstyrelsens för yrkesutbildning förslag. Dessutom har i motionerna I: 498 och II: 602 föreslagits en ökning av antalet bidragsrum till 2 100. Utskottet, som under punkten 53 i det föregående icke ansett sig böra tillstyrka en uppräknig av bidragen till inbyggda skolor och företagsskolor är icke heller berett att biträda de i nämnda motioner i anslutning till förevarande punkt framförda yrkandena.

Utskottet hemställer förty,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag även-
som med avslag å motionerna I: 493 och II: 604 samt I: 498 och
II: 602, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Främjande
av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. m.* för budget-
året 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 3 024 000 kr.

58:o) **Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov.** Kungl. Maj:t har (punkt 155, s. 323 och 324) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett anslag av 25 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Stefanson m. fl.* (I: 161) och den andra inom andra kammaren av herr *Nordgren m. fl.* (II: 204), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta att för bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov för budgetåret 1964/65 anvisa ett anslag av 55 000 kr.

Beträffande motiveringen för det i motionerna gjorda yrkandet får utskottet hänvisa till motionen I: 161.

Kungl. Maj:ts förslag innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår.

Överstyrelsen för yrkesutbildning hade föreslagit en höjning av anslaget med 40 000 kr. till 65 000 kr. *Departementschefen* har icke biträtt detta förslag.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt.

Med anledning av motionerna I: 161 och II: 204 får utskottet erinra om att utskottet vid 1962 års riksdag hade att taga ställning till ett motionsvis framfört yrkande om anvisande av ytterligare medel för ifrågavarande ändamål. Utskottet framhöll då (utlåtande 1962: 8, punkt 70), att det endast var fråga om ett bidrag från statens sida till bestridandet av kostnaderna för granskningen av utförda gesällprov, samt fann icke skäl tillstyrka det framförda yrkandet. I utlåtande över en motion i samma syfte vid 1963 års riksdag förklarade utskottet (utlåtande 1963: 8, punkt 59), att det icke funnit sig böra frågå den uppfattning, varåt utskottet föregående år givit uttryck.

Utskottet anser sig icke heller i år böra tillstyrka en höjning av detta anslag. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 161 och II: 204, till *Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov* för budgetåret 1964/65 anvisa ett anslag av 25 000 kr.

59:o) **Resestipendier för yrkesutbildning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 156, s. 324), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Resestipendier för yrkesutbildning* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kr.

Folkhögskolor

60:o) **Bidrag till driften av folkhögskolor.** Kungl. Maj:t har (punkt 157, s. 325—329) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 27 574 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Arne Geijer m. fl.* (I: 268) och den andra inom andra kammaren av herr *Svensson i Ljungskile m. fl.* (II: 339), i vilka hemställts att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 1, åttonde huvudtiteln, måtte i enlighet med vad i motionen anförts besluta 1. en höjning av driftbidraget för folkhögskolor till 365 kr. per vecka, varunder undervisning pågår vid skolan, samt 18:90 kr. per elev och vecka, varunder eleven deltar i undervisningen, till ett beräknat sam-

manlagt belopp av 3 577 000 kr., 2. en höjning från 90 till 100 % av avlöningsbidraget, till ett beräknat belopp av 2 333 000 kr.;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fru *Olsson* och herr *Axel Kristiansson* (I: 497) och den andra inom andra kammaren av herrar *Skoglösa* och *Mattsson* (II: 607), i vilka hemställts att riksdagen måtte vid sin behandling av Bidrag till driften av folkhögskolor under åttonde huvudtiteln a) besluta att bidrag till lärarlönerna vid folkhögskolor må utgå med 100 % av kostnaden samt det allmänna driftbidraget må utgå med 365 kr. per vecka, varunder undervisning pågår vid skolan, samt med 18 kr. 90 öre per elev och vecka, varunder eleven deltar i undervisningen, b) till Bidrag till driften av folkhögskolor för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 32 683 000 kr.;

dels ock en inom andra kammaren av herr *Alemyr* väckt motion (II: 125), i vilken hemställts att riksdagen beslutar att allmänt driftbidrag till folkhögskolor skall utgå per vecka varunder undervisning pågår vid skolan.

Beträffande motiveringen för de i motionerna gjorda yrkandena får utskottet hänvisa till motionerna I: 268, II: 607 och II: 125.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 1 124 000 kr., varav 285 000 kr. beräknats för statsbidrag för ytterligare två folkhögskolor, 75 000 kr. för höjning av bidraget till ATP-avgifter vid de icke-kommunala folkhögskolorna från 90 till 100 % samt 764 000 kr. för automatiska utgiftsförändringar. Även rektorer och lärare vid de icke-kommunala folkhögskolorna föreslås skola omfattas av helstatlig pensionering.

Skolöverstyrelsen hade framlagt följande förslag.

1. Höjning av löne- och avgiftsbidragen till 100 % av kostnaderna samt höjning av driftbidraget till 365 kr. per vecka, varunder undervisning pågår vid skolan, samt 18:90 kr. per elev och vecka, varunder eleven deltar i undervisningen.
2. Bidrag till tre nya folkhögskolor.
3. Omräkning av avlöningsbidraget med hänsyn till anslagsbelastningen.
4. Ändrade grunder för beräkning av avgiftsbidraget.
5. Införande av driftbidrag till folkhögskola för kurser, som på skolan anordnas av statsbidragsberättigade folkbildnings- och ungdomsorganisationer.

Utskottet. I motionerna I: 268 och II: 339, I: 497 och II: 607 samt II: 125 har framförts förslag om förbättringar av statsbidraget till folkhögskolor. Utskottet vill med anledning härav erinra om att chefen för ecklesiastikdepartementet i ett interpellationssvar vid föregående års höstriksdag uttalade sig angående folkhögskolans möjligheter till förbättrat statsbidrag. Departementschefen nämnde därvid, att spørsmålet om folkhögskolans framtida ställning och uppgifter utförligt belysts av fackskoleutredningen i dess betänkande om fackskolan (SOU 1963: 50, s. 177—195) och att utredningen, med hänvisning till att förändringarna i folk-

högskolans ställning och uppgifter i det framtida skolväsendet liksom de ökade kraven på effektivitet i dess verksamhet kommer att öka kraven på folkhögskolans materiella och personella resurser, framhållit, att en väsentlig förstärkning av driftbidrag och byggnadsbidrag syntes vara en förutsättning för att folkhögskolan skall kunna fullgöra sina uppgifter. Vidare förklarade departementschefen, att avsikten var att proposition rörande fackskolororganisationen om möjligt skulle föreläggas 1964 års riksdag vid dess höstsession och att därvid även spørsmålet om folkhögskolans framtida ställning och uppgifter samt med hänsyn därtill eventuellt betingade åtgärder från statsmakternas sida beträffande folkhögskolans arbetsvillkor torde komma att på nytt prövas.

Då frågan om statsbidrag till folkhögskolorna alltså relativt snart synes komma under riksdagens prövning är utskottet inte berett att med föregripande av densamma nu tillstyrka någon ändring av statsbidragsbestämmelserna. Enligt vad utskottet erfarit synes emellertid i all synnerhet de s. k. rörelseskolorna redovisa i åtskilliga fall mycket betydande driftunderskott, som icke kunnat täckas av vederbörande huvudmän. I andra fall har huvudmännen tillskjutit mycket betydande extra anslag för att minska rörelseskolornas driftunderskott. Flera skolor, som ej redovisar underskott, synes ha uppnått detta resultat genom att skjuta på nödvändiga fastighetsreparationer eller genom att sänka sin materiella standard.

Utskottet, som finner det angeläget att ifrågavarande skolor genom ökat statligt stöd beredes möjlighet att tillfredsställande fullgöra sina viktiga uppgifter, vill i den uppkomna situationen för sin del förorda, att ett belopp, avsett att så långt möjligt täcka uppkomna driftunderskott m. m. vid rörelseskolorna, ställes till skolöverstyrelsens förfogande för fördelning mellan skolorna. Beloppets storlek torde böra bestämmas till 700 000 kr. Utskottet utgår från att bidragen fördelas proportionellt till skolornas faktiska, redovisade behov.

Utskottet förväntar slutligen att förslag om en mera allmän, permanent förstärkning av statsbidraget till folkhögskolorna så snart som möjligt förelägges riksdagen.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet, som i övrigt biträder Kungl. Maj:ts förslag,

I. att motionen II: 125 icke må av riksdagen bifallas;

II. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom motionerna I: 268 och II: 339 samt I: 497 och II: 607, till *Bidrag till driften av folkhögskolor* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 28 274 000 kr.

61:o) **Bidrag till arvoden åt skolläkare vid folkhögskolor.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 158, s. 329), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till arvoden åt skolläkare vid folkhögskolor* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 49 000 kr.

Investeringsbidrag

62:o) **Bidrag till byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet.** Kungl. Maj:t har (punkt 159, s. 330—334) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 129 000 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Wärnberg m. fl.* (I: 10) och den andra inom andra kammaren av herr *Gomér m. fl.* (II: 44), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta, att statsbidrag till byggnadsarbeten för specialskolor för undervisning av barn, som till följd av handikapp ej kan gå i vanliga skolor, samt till byggnadsarbeten, som avser skolhem i anslutning till sådana specialskolor, må utgå i samma omfattning och enligt samma grunder som till obligatoriska skolor inom det allmänna skolväsendet i enlighet med vad som anförts i motionerna;

dels ock en inom andra kammaren av herr *Lindkvist* väckt motion (II: 595), i vilken hemställts att 1962 års ungdomsutredning får i uppdrag att snabbt belysa möjligheterna till en samplanering av skollokaler och gemensamhetslokaler för fritidsfostran.

Beträffande motiveringen för de i motionerna gjorda yrkandena får utskottet hänvisa till motionerna II: 44 och II: 595.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 6 000 000 kr.

Departementschefen har för budgetåret 1964/65 förordat en oförändrad investeringsram av 350 000 000 kr., vilket belopp föreslås fördelat med 270 000 000 kr. på permanenta och 80 000 000 kr. på provisoriska anläggningar.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt.

I motionerna I: 10 och II: 44 har föreslagits att statsbidrag till byggnadsarbeten för specialskolor för undervisning av barn, som till följd av handikapp ej kan gå i vanliga skolor, samt för skolhem i anslutning till dylika skolor skall prövas i samma ordning som bidrag till byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet. Utskottet vill med anledning av nämnda motioner erinra om att chefen för inrikesdepartementet i propositionen 1961:170 med förslag till riktlinjer för organisationen av vården och undervisningen av barn och ungdom med cerebral pares m. m. (s. 53) förklarade, att, om riksdagen inte hade något att erinra däremot, det syntes få ankomma på Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med gällande regler om statsbidrag på skolväsendets område utfärda bestämmelser om bidrag av statsmedel till kostnaderna för ifrågavarande undervisning. Riksdagen hade (SU 1961: 161, Rskr 367) inte någon erinran mot detta förslag. Syftet i motionerna I: 10 och II: 44 synes därmed redan tillgodosett, och utskottet anser sig därför icke böra tillstyrka bifall till nämnda motioner.

Med anledning av det i motionen II:595 framförda yrkandet att 1962 års ungdomsutredning skulle få i uppdrag att snabbt belysa möjligheterna till en samplanering av skollokaler och gemensamhetslokaler för fritidsfostran får utskottet hänvisa till att skolöverstyrelsen i sin skrift Skolbyggnader (skolöverstyrelsens skriftserie nr 20) bekantgjort anvisningar för planering av byggnadsföretag inom det allmänna skolväsendet. I dessa anvisningar framhålles, att folkbildningsorganisationer och andra ideella organisationer i betydande omfattning utnyttjar skollokaler för sin verksamhet. För större sammankomster och vissa former av gruppaktivitet, manuell sysselsättning, teater, musik, idrott o. s. v. lämpar sig emellertid inte alltid skolans lokaler, om de inte särskilt utformats för sådana ändamål. Skolöverstyrelsen förklarar det vara ett angeläget samhällsintresse att alla möjligheter att samordna lokalförsörjningen för skoländamål och för samlingslokalsändamål tillvaratages, så att samma lokaler, där så kan ske, utnyttjas för båda ändamålen. Vid bestämmandet av en skolas placering inom skolorten bör enligt skolöverstyrelsens anvisningar vederbörlig hänsyn tagas även till skolans uppgift att vara ett naturligt centrum för ortens bildningsverksamhet. I anvisningarna föreskrives även, att i den utredning, som erfordras för bedömandet av en byggnadsfråga, alltid bör ingå uppgift om att inom kommunen har övervägts huruvida behov av lokaler för det allmänna (allmänna samlingslokaler) föreligger och bör tillgodoses i samband med planerat skolbyggnadsföretag. Med hänsyn till att behovet av samplanering av skollokaler och gemensamhetslokaler för fritidsfostran sålunda redan synes beaktat är utskottet icke berett att tillstyrka det i motionen II: 595 framförda yrkandet.

Utskottet hemställer alltså,

I. att riksdagen må till *Bidrag till byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 129 000 000 kr.;

II. att motionerna I: 10 och II: 44 icke må bifallas av riksdagen;

III. att motionen II: 595 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

63:o) **Bidrag till elevhemsbyggnader inom det allmänna skolväsendet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 160, s. 334 och 335), vilket innebär en anslagshöjning med 1 999 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till elevhemsbyggnader inom det allmänna skolväsendet* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 2 000 000 kr.

64:o) **Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten för folkskoleväsendet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 161, s. 336), vilket innebär en anslagsminskning med 300 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten för folkskoleväsendet* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 2 700 000 kr.

65:o) **Bidrag till bostäder för lärare inom det obligatoriska skolväsendet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 162, s. 336 och 337), vilket innebär en anslagsminskning med 150 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till bostäder för lärare inom det obligatoriska skolväsendet* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 450 000 kr.

66:o) **Bidrag till byggnadsarbeten m. m. vid yrkesskolor.** Kungl. Maj:t har (punkt 163, s. 337—340) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva, att statsbidrag må utgå för byggnadsarbeten m. m. vid Vårsta hemsysterskola i Härnösand, dels till *Bidrag till byggnadsarbeten m. m. vid yrkesskolor* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 47 000 000 kr.

Kungl. Maj:ts förslag innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår.

Departementschefen har beräknat en oförändrad investeringsram av 60 000 000 kr. för permanenta och 20 000 000 kr. för provisoriska yrkesskolbyggnader. Medelsbehovet för en bidragsgivning av denna omfattning samt för återstående utbetalningar av tidigare beslutade bidrag har av departementschefen beräknats till ett oförändrat belopp av 32 000 000 kr. För bidrag till anskaffande av stadigvarande undervisningsmateriel har beräknats ett oförändrat medelsbehov av 15 000 000 kr. Vidare har departementschefen förordat, att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att meddela beslut om bidrag till byggnadsarbeten vid en enskild yrkesskola, nämligen Vårsta hemsysterskola i Härnösand.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt och hemställer alltså,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva, att statsbidrag må utgå för byggnadsarbeten m. m. vid Vårsta hemsysterskola i Härnösand;

b) till *Bidrag till byggnadsarbeten m. m. vid yrkesskolor* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 47 000 000 kr.

67:o) **Bidrag till byggnadsarbeten vid folkhögskolor.** Kungl. Maj:t har (punkt 164, s. 340 och 341) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 2 500 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herr *Andersson* i Storfors *m. fl.* väckt motion (II: 565), vari hemställts att riksdagen måtte för budgetåret 1964/65 besluta att anslaget *Bidrag till byggnadsarbeten vid folkhögskolor* höjes till 6 000 000 kr.

Beträffande motiveringen för det motionsvis gjorda yrkandet torde få hänvisas till motionen.

Skolöverstyrelsen har föreslagit en uppräknig av anslaget med 4 500 000 kr. Detta förslag tillstyrkes icke av *departementschefen*, som framhåller, att, utöver de på riksstaten anvisade medlen för byggnadsarbeten vid folkhögskolor, medel för ändamålet innevarande och närmast föregående budgetår anvisats på tilläggsstat I i sysselsättningsutjämnande syfte samt att bidragsgivningen under de båda budgetåren härigenom kunnat mer än fördubblas.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt.

Med anledning av motionen II: 565 får utskottet hänvisa till vad utskottet under punkten 60 anfört angående den i samband med kommande proposition om fackskoleorganisationen aviserade förnyade prövningen av folkhögskolans arbetsvillkor. I avvaktan på en sådan prövning är utskottet nu icke berett att förorda någon höjning av detta anslag. Utskottet avstyrker därför bifall till det i motionen II: 565 framförda yrkandet.

Under åberopande av vad sålunda anförts, hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionen II: 565, till *Bidrag till byggnadsarbeten vid folkhögskolor* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 2 500 000 kr.

68:o) **Uppskjutna frågor.** Utskottet kommer framdeles att avgiva utlåtande i fråga om Kungl. Maj:ts under *punkten 97* framställda förslag om skolväsendets centrala och regionala ledning, vilket utskottet härmed får för riksdagen

anmäla.

Stockholm den 5 maj 1964

På statsutskottets vägnar:

ERNST V. STAXÅNG

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: fröken Andersson, herrar Einar Persson, Birger Andersson, Ivar Johansson, Axel Johannes Andersson, Fritz Persson, Rikard Svensson, Bengtson, Söderberg, Mårtensson, Bengt Gustavsson, Källqvist, Widén, Wååg och Per Petersson; samt

från andra kammaren: herrar Staxång, Petterson i Degerfors, Gustafsson i Stockholm, Ståhl, Karlsson i Olofström, Almgren, fröken Elmén, herrar Nilsson i Göingegården, Svensson i Ljungskile, fröken Olsson, herrar Arvidson, Larsson i Hedenäset, Johansson i Norrköping, Gustafsson i Kårby och Berg;

dock att herr Eric Gustaf Peterson deltagit i stället för herr Widén vid behandlingen av punkten 32.

Reservationer

1) vid *punkten 3* (Bidrag till Sveriges elevers centralorganisation) av herr *Källqvist*.

2) vid *punkten 6* (Pedagogiskt utvecklingsarbete) av fröken *Andersson*, herrar *Axel Johannes Andersson*, *Källqvist*, *Widén*, *Per Petersson*, *Staxäng*, *Ståhl*, fröken *Elmén*, herrar *Nilsson* i Göingegården och *Svensson* i Ljungskile, vilka ansett att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»Den fortskridande skolreformen och den progressiva skolutvecklingen måste nödvändiggöra omfattande anslagshöjningar. Som framhållits i motionerna I: 493 och II: 604 samt II: 610 är en ökad forskning erforderlig. Utskottet vill särskilt framhålla vikten av forskning om individualiseringsmetoderna och yrkespedagogiken. Med hänsyn till vad departementschefen anfört om nödvändigheten av att göra en avvägning av medelstildelningen i förhållande till andra angelägna ändamål inom skolområdet inskränker utskottet sig till att i anledning av förutnämnda motioner och motionerna I: 471 och II: 606 föreslå att anslaget till Pedagogiskt utvecklingsarbete i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag uppräknas med 320 000 kr.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag även som motionerna I: 471 och II: 606, I: 493 och II: 604 samt II: 610, förstnämnda fyra motioner såvitt nu är i fråga, till *Pedagogiskt utvecklingsarbete* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 2 430 000 kr.»

3) vid *punkten 9* (Grundskolor m. m.: Bidrag till driften av grundskolor m. m.)

a) av fröken *Andersson*, herrar *Ivar Johansson*, *Axel Johannes Andersson*, *Bengtson*, *Källqvist*, *Widén*, *Per Petersson*, *Staxäng*, *Ståhl*, fröken *Elmén*, herrar *Nilsson* i Göingegården, *Svensson* i Ljungskile, *Larsson* i Hedenäset och *Gustafsson* i Kårby, vilka ansett

dels att den del av utskottets yttrande på s. 11, som börjar med »Utskottet vill» och slutar med »samt II: 592», bort ha följande lydelse:

»Såsom i motionerna framhållits kommer en ytterligare sänkning av delnings-talet för elevantalet per klass i grundskolan att medföra kostnader och behov av fler lärare med kompetens för sina uppgifter. Detta får dock enligt utskottets mening icke hindra, att den betydelsefulla reform som de minskade klasserna utgör ställs åt sidan.

Förverkligandet av de ytterligare minskade klasserna måste föregås av en noggrann planering. För att möjliggöra en sådan planering fordras emellertid att Kungl. Maj:t och skolmyndigheterna har ett mål att inrikta sig på. Målet bör enligt utskottet sättas så, att antalet elever i klasserna under läsåret 1972/73.

normalt skall vara högst 25, och utskottet tillstyrker bifall till motionsyrkandena härom.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om att nu gällande grunder för delning av klass i slöjdgrupper på grundskolans mellanstadium icke är tillfredsställande och förordar bifall till yrkandet i motionerna I: 66 och II: 86, I: 477 och II: 585 samt I: 484 och II: 593 att delningen av slöjdgrupper på detta stadium skall ske, när antalet elever överstiger 17. Samma bestämmelse bör gälla även för lågstadiet, och utskottet tillstyrker därför bifall till yrkandet härom i motionerna I: 66 och II: 86 samt I: 484 och II: 593.»

dels ock att utskottets hemställan under I. och VII. bort ha följande lydelse:

»I. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 66 och II: 86, I: 484 och II: 593 samt I: 477 och II: 585, sistnämnda båda motioner såvitt nu är i fråga, besluta att på grundskolans låg- och mellanstadier medge delning av slöjdgrupp om antalet elever överstiger 17, varvid medel för ändamålet må utgå ur förevarande anslag;

VII. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 407 och II: 489 ävensom i anledning av motionerna I: 477 och II: 585 samt II: 592, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, uttala att målsättningen för Kungl. Maj:ts och vederbörande skolmyndigheters planering skall vara en under perioden fr. o. m. läsåret 1966/67 t. o. m. läsåret 1972/73 genomförd successiv och ytterligare sänkning av delningstalen för elevantalet i klasserna på grundskolans alla stadier, så att läsåret 1972/73 ingen klass normalt skall innehålla mer än 25 elever;»

b) av herrar *Bengtson, Bengt Gustavsson, Källqvist*, fröken *Elmén*, herrar *Gustafsson* i Kärby och *Berg*, vilka ansett

dels att det stycke i utskottets yttrande på s. 12, som börjar med »Vidkommande motionerna» och slutar med »Kungl. Maj:t», bort ha följande lydelse:

»I motionerna I: 324 och II: 326 har yrkats att hänsyn borde tagas till den kommunala musikundervisningen vid bedömandet av skolväsendets omfattning i viss kommun. I de utredningar som föregick skolreformen underströks med skärpa angelägenheten av estetisk fostran i undervisningen. Utrymmet på timplanerna för sådana ämnen som mera direkt främjar denna fostran är emellertid ytterligt begränsat. Utskottet finner av den anledningen den verksamhet som kommunerna bedriver för att i skolans regi men vid sidan om den ordinarie undervisningen komplettera exempelvis musikundervisningen synnerligen värdefull. Utskottet delar motionärernas uppfattning att det vore rimligt om staten i någon form bidroge till att stimulera och stödja en sådan undervisning. Ett sådant stöd förutsätter emellertid enligt utskottets mening särskilda statliga bestämmelser för denna undervisning.»

dels ock att utskottets hemställan under VI. bort ha följande lydelse:

»VI. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 324 och II: 326, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

c) av herrar *Ivar Johansson, Axel Johannes Andersson, Bengtson, Källqvist, Widén, Ståhl*, fröken *Elmén*, herrar *Svensson* i Ljungskile, *Larsson* i Hedenäset och *Gustafsson* i Kårby, vilka ansett

dels att det stycke av utskottets yttrande på s. 12, som börjar med »Beträffande det» och slutar med »års statsverksproposition», bort ha följande lydelse:

»I motionerna I: 407 och II: 489 har framhållits att det för stat och kommun är angeläget att få en samlad överblick över grundskolans situation i fråga om materiella och personella resurser som underlag för bedömningen av behoven i fortsättningen. Utskottet instämmer till fullo i denna synpunkt. I likhet med motionärerna finner utskottet det likaledes vara av vikt att en sådan översiktlig kartläggning göres snarast. Om man icke redan på ett tidigt stadium får upp ögonen för den problematik, som finnes, kan enligt utskottets mening problemen växa sig allt större med därav följande större svårigheter och kostnader, då problemen slutligen upptäckes och skall lösas. Utskottet tillstyrker därför det i motionerna framförda yrkandet om en kartläggning genom skolöverstyrelsens försorg och om en redovisning av denna kartläggning i statsverkspropositionen för budgetåret 1966/67.»

dels ock att utskottets hemställan under VIII. bort ha följande lydelse:

»VIII. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 407 och II: 489, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa dels att skolöverstyrelsen ges i uppdrag att under läsåret 1965/66 göra kartläggning av grundskolans läge i fråga om tillgång på personal, lokaler, läroböcker och andra hjälpmedel, angivande i vilken utsträckning brister föreligger samt analyserande orsakerna till eventuellt föreliggande brister, dels ock att Kungl. Maj:t i 1966 års statsverksproposition redovisar denna kartläggning och framlägger förslag för ett planmässigt tillgodoseende av föreliggande behov;»

d) av fröken *Andersson*, herrar *Per Petersson, Staxäng* och *Nilsson* i Göingegården, vilka ansett

dels att den del av utskottets yttrande, som på s. 12 börjar med »I anledning» och på s. 14 slutar med »ifrågavarande motionsyrkanden», bort ha följande lydelse:

»I motionerna I: 503 och II: 580 har bl. a. hemställts att lärare skall äga erhålla rätt att ge råd beträffande det fria tillvalet av ämnen på högstadiet. Utskottet delar motionärernas uppfattning i denna fråga. Det kan inte anses vara

till fyllest att lärarens uppgift begränsas till att lämna upplysningar och information till elev och föräldrar. Läraren måste anses vara en person, som på grund av sin tjänsteställning och utbildning skall kunna objektivt och riktigt bedöma vilken studieväg, som är mest lämplig för eleven. Varje ansvarsmedveten lärare bör känna det som en plikt att på bästa sätt fullgöra en sådan uppgift och därvid givetvis rådgöra med kolleger och skolans yrkesvägledare.

Utskottet instämmer vidare i vad som i motionerna anförts om en fastare inriktning på ämnesgrupperingen på högstadiet i syfte att dels åstadkomma homogenare klasser, dels åvägbringa en bättre lösning av klassföreståndarproblemet. Såsom motionärerna framhållit bör skolan skapa en miljö som befördrar gemenskapskänsla och som ger den trygghet i tillvaron som är betydelsefull för barnens vidare utveckling. Detta visar på nödvändigheten av en klassföreståndare, som verkligen känner eleverna i sin klass, och av att eleverna i homogena klasser får tillfälle att utveckla en god kontakt med varandra.

I motionerna I: 503 och II: 580 har vidare framförts yrkande om utbyggnad av systemet med observationsklasser. I motionen II: 482 har hemställts om upphävande av den nu gällande maximeringen av antalet specialklasser i form av 15-procentregeln samt att skolmognadsklasserna skall omfatta hela lågstadiet.

Såsom i motionerna I: 503 och II: 580 framhållits bör enligt utskottets mening för en förbättring av disciplinsituationen systemet med observationsklasser utvidgas. Möjligheterna för en sådan utbyggnad bör snarast undersökas. Vad beträffar skolmognadsklasserna har utskottet inhämtat att försöksverksamhet med dessa klasser för närvarande bedrivs under skolöverstyrelsens ledning. Utskottet finner att det för det fortsatta bedrivandet av denna försöksverksamhet i fortsättningen bör vara angeläget för skolöverstyrelsen att utnyttja och vidareutveckla de synpunkter i ämnet som framförts i motionen II: 482. Vad beträffar 15-procentregeln kan utskottet inte finna annat än att tiden nu är mogen för ett slopande av denna. Då fråga uppkommer om inrättande av en specialklass måste procenttalet av sådana klasser i förhållande till normalklasser anses såsom helt ovidkommande.»

dels ock att utskottets hemställan under X. bort ha följande lydelse:

»X. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 503 och II: 580 samt II: 482,

a) besluta att lärare skall ha rätt att på begäran av elev och dennes målsman biträda med råd vid det fria tillvalet,

b) uttala att högstadiets utformning icke må utgöra hinder för en fastare inriktning på ämnesgrupperingen i syfte att *dels* åstadkomma homogenare klasser, *dels* åvägbringa en bättre lösning av klassföreståndarproblemet,

c) besluta att den maximering av antalet specialklasser i form av 15-procentregeln som nu gäller upphäves fr. o. m. läsåret 1964/65,

d) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om *dels* förslag till

utbyggnad av systemet med observationsklasser i syfte att därigenom underlätta disciplinproblemets snara lösning, dels utredning och förslag till de övriga åtgärder som i enlighet med motionens syfte ökar grundskolans möjligheter att infria de förväntningar som ställts på denna skolform,

e) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att skolöverstyrelsen gives direktiv att inrikta sin försöksverksamhet med skolmognadsklasser på att utröna huruvida dessa i fortsättningen bör omfatta hela lågstadiet.»

4) vid punkten 10 (Grundskolor m. m.: Bidrag till inackordering av skolbarn i elevhem eller enskilda hem) av herrar *Ivar Johansson, Axel Johannes Andersson, Bengtson, Källqvist, Widén, Ståhl*, fröken *Elmén*, herrar *Svensson* i Ljungskile, *Larsson* i Hedenäset och *Gustafsson* i Kårby, vilka ansett

dels att den del av utskottets yttrande, som på s. 15 börjar med »Enligt uppgift» och på s. 16 slutar med »böra biträda», bort ha följande lydelse:

»Utskottet kan icke längre stå till svars med enbart en hänvisning till skatteutjämningskommitténs arbete. Resultatet av detta arbete skall visserligen enligt uppgift slutföras under första halvåret av 1964. Antingen detta förslag kommer att innehålla förslag till lösning av hithörande problem eller inte, så finner utskottet att, i enlighet med vad som hemställts i motionerna I: 404 och II: 484, statsbidraget för inackordering av elever i grundskolor, folkskolor och fortsättningskolor, som har lång och besvärlig skolväg, bör höjas från 3 respektive 3: 25 kr. till generellt 5 kr. per elev och dag. Utskottet beräknar kostnaderna härför till 900 000 kr., med vilket belopp det av Kungl. Maj:t för nästa budgetår föreslagna anslagsbeloppet bör ytterligare höjas.

Då den av utskottet sålunda förordade höjningen av statsbidraget endast innebär ett närmande till det faktiska kostnadsläget, anser utskottet, som härvid ansluter sig till det i motionerna I: 502 och II: 591 framförda yrkandet, att, därest skatteutjämningskommittén med hänsyn till givna direktiv finnes icke ha ansett möjligt att taga upp hithörande problem till behandling, en översyn av gällande statsbidragsbestämmelser för inackordering av skolelever bör göras i syfte att återställa proportionerna mellan statligt och kommunalt åtagande. Förslag som betingas av en sådan utredning bör om möjligt föreläggas 1965 års riksdag.»

dels ock att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»I. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 404 och II: 484, såvitt nu är i fråga, besluta att bidrag till kostnaderna för inackordering av elever i grundskolor, folkskolor och fortsättningskolor som har lång och besvärlig skolväg skall utgå med 5 kr. per elev och dag;

II. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 404 och II: 484, såvitt nu är i fråga, till *Grundskolor m. m.: Bidrag till inackordering av skol-*

barn i elevhem eller enskilda hem för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 2 500 000 kr.;

III. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 502 och II: 591, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om översyn av gällande statsbidragsbestämmelser för inackordering av skol elever i syfte att återställa proportionerna mellan statligt och kommunalt åtagande samt att Kungl. Maj:t förelägger 1965 års riksdag de förslag som betingas av denna översyn.»

5) vid *punkten 11* (Grundskolor m. m.: Bidrag till anordnande av skolskjutsar) av herrar *Ivar Johansson, Bengtson, Källqvist, Larsson* i Hedenäset och *Gustafsson* i Kårby, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka bifall till motionerna I: 403 och II: 488 och att därför

dels den del av utskottets yttrande på s. 17, som börjar med »Med anledning» och slutar med »till erinran», bort ha följande lydelse:

»De av utskottet under närmast föregående punkt anförda synpunkterna beträffande statsbidraget till inackordering äger även och i lika hög grad giltighet beträffande statsbidraget till skolskjutsar (självskjutsar). Utskottet tillstyrker därför bifall till yrkandet i motionerna I: 403 och II: 488, att bidraget till självskjutsarna skall utgå med 1 kr. per elev och skoldag, om skolvägen är längre än 7 km, samt med 75 öre per elev och dag i övriga fall.

I avvaktan på vad som må bli resultatet av 1958 års skatteutjämningskommittés väntade förslag synes den i motionen II: 432 föreslagna utredningen icke nu påkallad.

Enligt nu gällande bestämmelser utgår statsbidrag för självskjutsar till elev i lägst årskurs sju. Utskottet anser i likhet med vad som påyrkats i motionerna I: 403 och II: 488 att statsbidragsreglerna bör vidgas så att de får avseende på elever i hela grundskolan. Utskottet förordar att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om en sådan ändring i statsbidragskungörelsen som tillgodoser detta syfte.

Då det icke synes utskottet möjligt att beräkna de kostnadsökningar som föranledes av vad utskottet nu förordat förutsätter utskottet, som anser sig böra biträda att anslaget för nästa budgetår formellt uppföres med samma belopp som föreslagits av Kungl. Maj:t — 70 000 000 kr. — att uppkommande merkostnader får täckas genom överskridande av ifrågavarande förslagsanslag.»

dels ock utskottets hemställan under II. bort ha följande lydelse:

»II. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 403 och II: 488, besluta att bidrag till s. k. självskjuts må utgå med 1 kr. per elev och skoldag om den egna färdvägen är längre än 7 km och eljest med högst 75 öre per elev och skoldag, samt i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om sådan ändring i kungörelsen om statsbidrag för skolskjutsar och inackordering, att statsbidrag för självskjutsar kan utgå för elever i hela grundskolan;»

6) vid *punkten 12* (Grundskolor m. m.: Bidrag till pedagogisk utrustning m. m.) av fröken *Andersson*, herrar *Per Petersson*, *Staxäng*, fröken *Elmén* och herr *Nilsson* i Göingegården, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka bifall till motionerna I: 485 och II: 613 och att därför utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»Förevarande anslag föreslås för budgetåret 1964/65 uppfört med 17 600 000 kr. Såväl genom anslagsrubriceringen som genom riksdagsbeslutet 1962 har anslaget reserverats för kommuner, som erhållit tillstånd att övergå till grundskola. En sådan begränsning medför att de goda pedagogiska hjälpmedel som numera finnes att tillgå icke i full utsträckning står till förfogande för de kommuner som ställts utanför grundskolan. Eftersom kommunerna själva icke kan bestämma om övergång från folkskola till grundskola, måste denna begränsning te sig orättvis för kommunerna. Eleverna och lärarna undanhålles också härigenom möjligheter till förbättringar i undervisningen. Utskottet finner det vara väsentligt, att alla skolor i landet får en god pedagogisk utrustning, oavsett när kommunerna får tillstånd att övergå till grundskola, och tillstyrker därför bifall till yrkandet i motionerna I: 485 och II: 613. Kostnaderna beräknar utskottet till 5 miljoner kr. utöver vad departementschefen föreslagit.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 485 och II: 613, till *Grundskolor m. m.: Bidrag till pedagogisk utrustning m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 22 600 000 kr.»

7) vid *punkten 14* (Grundskolor m. m.: Folkundervisningens främjande i rikets nordligaste gränsorter m. m.) av herrar *Ivar Johansson*, *Bengtson*, *Källqvist*, *Per Petersson*, *Ståhl*, *Larsson* i Hedenäset och *Gustafsson* i Kårby, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka bifall till motionerna I: 333 och II: 324 och att därför utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»Utskottet finner en höjning av förevarande anslag ytterst angelägen och tillstyrker därför bifall till den i motionerna I: 333 och II: 324 i enlighet med skolöverstyrelsens förslag förordade anslagshöjningen med 50 000 kr.

Under hänvisning till vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 333 och II: 324, till *Grundskolor m. m.: Folkundervisningens främjande i rikets nordligaste gränsorter m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett anslag av 350 000 kr.»

8) vid *punkten 27* (Statliga allmänna gymnasier m. m.: Avlöningar) av fröken *Andersson*, herrar *Per Petersson* och *Staxäng*, vilka ansett att det stycke i utskottets yttrande på s. 34, som börjar med »Utskottet vill» och slutar med »nämnt syfte», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet anser det angeläget att nu pågående försöksverksamhet utvidgas. Därvid synes främst böra undersökas huruvida möjligheter finnes att tilldela tidningsstudiet fast plats eller visst antal lektioner per läsår inom det utrymme som disponeras i samhällslära eller svenska i det nya gymnasiet. Utskottet förväntar att skolöverstyrelsen tar de erforderliga initiativen i nu nämnt syfte.»

9) vid *punkten 28* (Statliga allmänna gymnasier m. m.: Omkostnader) av fröken *Andersson*, herrarna *Per Petersson*, *Staxäng* och *Nilsson* i Göingegården, vilka ansett

dels att det stycke i utskottets yttrande på s. 38, som börjar med »Utskottet anser» och slutar med »och II: 190», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Synnerligen starka skäl har enligt utskottets mening anförts för en förstärkning av de allmänna gymnasiernas medel för bibliotek och materiel. Utskottet får erinra om att skolöverstyrelsen motiverat behovet av en anslagsuppräknings med gymnasiet tillväxt, reallinjens ökande andel av gymnasiet samt materielens starka förslitning. I motionerna I: 156 och II: 190 har här till bl. a. fogats den försämring av gymnasiernas finansieringsmöjligheter som sammanhänger med att de hyresintäkter som tidigare förstärkte läroverkens biblioteks- och materielkassa försvunnit och de allt starkare prishöjningarna på böcker och materiel, för vilka tillräcklig täckning icke erhållits.

Alldeles oavsett att frågan om de allmänna gymnasiernas resurser för bibliotek och materiel kan komma att aktualiseras senare i större sammanhang i samband med riksdagens kommande ställningstagande till ett nytt gymnasium kan en ytterst angelägen anslagsuppräknings för ändamålet enligt utskottets bestämda mening icke längre anstå. Utskottet tillstyrker därför bifall till yrkandet i motionerna I: 156 och II: 190 om en ytterligare anslagsuppräknings utöver Kungl. Maj:ts förslag för nästa budgetår av 840 000 kr., vilket belopp skall tillföras anslagsposten Bibliotek och materiel.»

dels ock att utskottets hemställa bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 156 och II: 190, till *Statliga allmänna gymnasier m. m.: Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 15 665 000 kr.»

10) vid *punkten 32* (Bidrag till vissa kommunala gymnasier m. m.)

a) av herrarna *Ivar Johansson*, *Eric Gustaf Peterson*, *Johansson* i Norrköping och *Gustafsson* i Kårby, vilka ansett

dels att det stycke i utskottets yttrande på s. 40, som börjar med »Vissa skäl» och slutar med »och II: 134», bort ha följande lydelse:

»De under 1960-talet i samarbete mellan kommunala myndigheter och länsmyndigheter vidtagna lokaliseringpolitiska åtgärderna har medfört en ökning i befolkningstalet för Valdemarsvik. Fortsatta åtgärder torde komma att ytterligare öka folkmängden. För att Valdemarsvik skall kunna bevara och utveckla

sin funktion som centralort, synes det utskottet välmotiverat, att orten får den förstärkning av den högre undervisningen som ett korrespondensgymnasium utgör. Utskottet tillstyrker därför bifall till yrkandet i motionerna I: 110 och II: 134.»

dels att utskottets hemställan under I. bort ha följande lydelse:

»I. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 110 och II: 134, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att ett korrespondensinstitut inrättas i Valdemarsvik fr. o. m. höstterminen 1964;»

dels ock att utskottets hemställan under IV. — under förutsättning av bifall till yrkandet beträffande I. — bort ha följande lydelse:

»IV. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 325 och II: 310 ävensom med bifall till motionerna I: 110 och II: 134, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till vissa kommunala gymnasier m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 5 380 000 kr.»

b) av herr Nilsson i Göingegården.

11) vid punkten 53 (Bidrag till driften av lokala yrkesskolor) av fröken Andersson, herrar Ivar Johansson, Axel Johannes Andersson, Bengtson, Källqvist, Widén, Per Petersson, Staxäng, Ståhl, fröken Elmén, herrar Nilsson i Göingegården, Svensson i Ljungskile, Larsson i Hedenäset och Gustafsson i Kårby, vilka ansett att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»I motionerna I: 493 och II: 604 samt I: 498 och II: 602 har föreslagits en uppräknings av statsbidraget till inbyggda skolor och företagsskolor med 25 %. Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslog redan i sina anslagsäskanden för budgetåret 1963/64 en dylik höjning av bidraget till dessa skolor med hänsyn till löneutvecklingen sedan nuvarande bidragsbelopp fastställdes år 1958. Framställningen har på nytt upprepats i överstyrelsens anslagsäskanden för budgetåret 1964/65. Utskottet finner det skäligt att huvudmännen för ifrågakvarande skolor genom en justering av bidragsbeloppen erhåller kompensation för de automatiska kostnadsökningarna. Ett bifall till motionärernas förslag kan också väntas stimulera till ökade insatser i fråga om yrkesutbildning inom näringslivet. Enligt utskottets mening bör denna möjlighet att stimulera yrkesutbildningen inom näringslivet tillvaratagas. En höjning av bidragsbeloppen i enlighet med motionärernas förslag kan väntas medföra en kostnadsökning av ca 4 400 000 kr. och förevarande anslag bör därför såsom yrkats i motionerna I: 493 och II: 604 uppräknas med nämnda belopp.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 498 och II: 602 ävensom med bifall till motio-

nera I: 493 och II: 604, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till driften av lokala yrkesskolor* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 125 400 000 kr.»

12) vid *punkten 57* (Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. m.) av fröken *Andersson*, herrar *Ivar Johansson*, *Axel Johannes Andersson*, *Bengtson*, *Källqvist*, *Widén*, *Per Petersson*, *Staxäng*, *Ståhl*, fröken *Elmén*, herrar *Nilsson* i Göingegården, *Svensson* i Ljungskile, *Larsson* i Hedenäset och *Gustafsson* i Kårby, vilka ansett att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»I motionerna I: 493 och II: 604 samt I: 498 och II: 602 har föreslagits höjningar av grundbidrag och kurstillägg i enlighet med överstyrelsens för yrkesutbildning förslag. Dessutom har i motionerna I: 498 och II: 602 föreslagits en ökning av antalet bidragsrum till 2 100. Utskottet anser det angeläget, att statsbidraget till lärlingsutbildningen med hänsyn till de allmänna kostnadsökningarna höjes i enlighet med vad som föreslagits i nämnda motioner. Intresset för lärlingsutbildning har under senare år blivit allt större och antalet ansökningar om bidrag för dylik utbildning har ökat avsevärt. Utskottet finner denna utveckling glädjande samt tillstyrker, då det nuvarande antalet bidragsrum är otillräckligt, även förslaget om en utökning av antalet bidragsrum till 2 100. Ett genomförande av förslagen om höjning av grundbidrag och kurstillägg samt om utökning av antalet bidragsrum till 2 100 kan väntas medföra en kostnadsökning av 363 000 kr. och förevarande anslag bör därför såsom yrkats i motionerna I: 498 och II: 602 uppföras med ett belopp av 3 387 000 kr.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 493 och II: 604 ävensom med bifall till motionerna I: 498 och II: 602, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 3 387 000 kr.»

13) vid *punkten 58* (Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov) av fröken *Andersson*, herrar *Ivar Johansson*, *Axel Johannes Andersson*, *Bengtson*, *Källqvist*, *Widén*, *Per Petersson*, *Staxäng*, *Ståhl*, fröken *Elmén*, herrar *Nilsson* i Göingegården, *Svensson* i Ljungskile, *Larsson* i Hedenäset och *Gustafsson* i Kårby, vilka ansett att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»Vid 1962 års riksdag beslöts att ordningen för utbetalandet av förevarande anslag skulle förenklas fr. o. m. budgetåret 1962/63 och att ett schablonmässigt beräknat belopp skulle ställas till Sveriges hantverks- och industriorganisations förfogande för ifrågavarande ändamål.

På grund av att anslaget varit uppfört med för lågt belopp fanns vid över-

gången till den nya ordningen ett stort antal rekvisitioner, vilka inte kunnat bestridas ur för budgetåret 1961/62 anvisade medel. I samband med att utbetalningen av bidragen till kostnader för granskning av utförda gesällprov överfördes till Sveriges hantverks- och industriorganisation överlämnade överstyrelsen för yrkesutbildning obetalda rekvisitioner på tillhoppa 18 700 kr. och större delen av anslaget för budgetåret 1962/63 måste därför tagas i anspråk för att täcka dessa tidigare ingivna bidragsrekvisitioner. Överstyrelsen har beräknat att den eftersläpande balansen vid utgången av innevarande budgetår kommer att ha ökat till 30 000 kr.

Utskottet finner det skäligt, att medel anvisas för avveckling av den uppkomna balansen och tillstyrker därför bifall till yrkandet i motionerna I: 161 och II: 204, innebärande en höjning av förevarande anslag med 30 000 kr.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 161 och II: 204, till *Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov* för budgetåret 1964/65 anvisa ett anslag av 55 000 kr.»

14) vid punkten 60 (Bidrag till driften av folkhögskolor) av fröken *Andersson*, herrar *Ivar Johansson*, *Axel Johannes Andersson*, *Bengtson*, *Källqvist*, *Per Petersson*, *Staxäng*, *Ståhl*, fröken *Elmén*, herrar *Svensson* i Ljungskile, *Larsson* i Hedenäset och *Gustafsson* i Kårby, vilka ansett

dels att den del av utskottets yttrande på s. 62, som börjar med »Då frågan» och slutar med »förelägges riksdagen», bort ha följande lydelse:

»Utskottet fann redan vid behandlingen av folkhögskoleanslagen för nu löpande budgetår 'en ökning av det statliga stödet till ifrågavarande skolor angelägen'. Sedan synes läget såsom framgår av skolöverstyrelsens petita, av de väckta motionerna och även av vad utskottet eljest erfarit ha ytterligare förvärrats. Många av de s. k. rörelseskolorna redovisade betydande driftunderskott, som icke kunnat täckas av vederbörande huvudmän. I andra fall har huvudmännen tillskjutit mycket betydande extra anslag för att minska skolornas driftunderskott. Flera skolor, som ej redovisar underskott, synes ha uppnått detta resultat genom att uppskjuta nödvändiga fastighetsreparationer, genom att sänka sin materiella standard eller genom att ytterligare höja elevavgifterna. Denna ogynnsamma utveckling bör inte fortgå. I likhet med motionärerna finner utskottet det angeläget att ifrågavarande skolor genom ökat statligt stöd beredes möjlighet att på ett tillfredsställande sätt fullgöra sina viktiga uppgifter.

Då frågan om statsbidrag till folkhögskolorna enligt departementschefens uttalande relativt snart kommer under riksdagens prövning, är utskottet dock inte berett att med föregripande av densamma nu tillstyrka en ändring av statsbidragsbestämmelserna. Utskottet vill därför i den uppkomna situationen för sin del förorda att ett belopp ställes till skolöverstyrelsens förfogande för en provisorisk förstärkning av driftbidraget. Beloppets storlek torde kunna begrän-

sas till 3 000 000 kr. I nu föreliggande situation vore det enligt utskottets mening av värde om rörelseskolornas läge kunde särskilt beaktas vid anslagets fördelning. Dock vill utskottet understryka att statsmakterna i princip och på längre sikt bör behandla alla folkhögskolor lika oavsett vem som är huvudman.

Utskottet förväntar slutligen att förslag om en mera allmän, permanent förstärkning av statsbidraget till folkhögskolorna förelägges riksdagen i sådan tid att de nya bestämmelserna kan tillämpas fr. o. m. budgetåret 1965/66.»

dels ock att utskottets hemställan under II. bort ha följande lydelse:

»II. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom motionerna I: 268 och II: 339 samt I: 497 och II: 607, till *Bidrag till driften av folkhögskolor* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 30 574 000 kr.»

15) vid *punkten 67* (Bidrag till byggnadsarbeten vid folkhögskolor)

a) av herrar *Ivar Johansson, Bengtson, Larsson* i Hedenäset och *Gustafsson* i Kårby, vilka ansett att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»Utskottet vill först framhålla att förevarande anslag varit oförändrat 2,5 milj. kr. sedan 1958, medan byggnadskostnadsstegringen under denna tid torde få beräknas till omkring 20 %. Genom de av departementschefen nämnda anslagen på tilläggsstat har dock medelstillgången under budgetåren 1962/63 och 1963/64 genomsnittligt varit dubbelt så stor. Enligt skolöverstyrelsens beräkning skulle ett anslag av 7 milj. kr. erfordras för att det nu prövade behovet skall kunna täckas inom loppet av tre år. Så som framhållits i motionen II: 565 talar sålunda starka skäl för en betydande uppräknings av anslaget. Likväl finner sig utskottet inte nu kunna tillstyrka anslag av sådan omfattning som förordats av skolöverstyrelsen och i motionen. Dock bör en medelstillgång av den omfattning som gällt innevarande och föregående budgetår säkerställas även för budgetåret 1964/65. Utskottet får därför föreslå att anslaget uppföres med 5 milj. kr.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionen II: 565, till *Bidrag till byggnadsarbeten vid folkhögskolor* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 5 000 000 kr.»

b) av herr *Svensson* i Ljungskile.